vſuraria morſui aſpidis. Percuſſus ab aſpide q̄ſi delectatus
vadit in ſomnū/ ⁊ per ſuauitatē ſoporis morit: venenū latent
per oia mēbra diſcurrit: Sic q̄ ſub vſura accipit/ ſub tempe q̄/
ſi bn̄ficiū ſentit: ſed vſura p oēs facultates ei⁹ diſcurrit ⁊ ꝯuer
tit totū in debitū. Et ſicut fermētū totam maſſam corrūpit ⁊
in ſe ꝯuertit: ita cū vſura domū alicui⁹ intrauerit/ totā ſubſtā/
tiā ꝯuertit in debitū. a Audiſt ꝙ dictū eſt ⁊c. Supra
ſatis execut⁹ eſt dn̄s
Leuit. 19. d. de additamēto iuſti/
Deut. 23. b. cie: que multipliciter
fit/ vt dictū eſt: nūc
exequitur de addita/
Luc. 6. d. mento charitat quę
3. q. 4. c. cū in
ge: et. c. ea vin totius cumulus ē p/
licta. fectionis. Gal. v. c.
Oīs lex in vno ſer/
mone cōplet: Dili/
28. diſ. c. fi. geſ pximū tuū ſicut
De pe. diſ. 3. c. teipſū. Roma. xiij.
intantū c. Plenitudo legiſ ē
De cōſe. diſ. 4. dilectio. Dic ergo:
c. nec quemq̄ Audiſt ꝙ dictū
eſt: diligeſ pximū tuū: Leuit. xix. d. b Et odio ha
bebis inimicū. In toto corpe legis nō eſt ſcriptū h: Uide
ergo quia noie legis h intelligit traditio ſcribarū qui totā le/
gem expoſuerūt. In quoꝝ traditiōib⁹ dictū ē: Odio habetiſ
inimicū: qd ideo viſum eſt eis addendū: ꝙ dn̄s p̄cepit inimi/
Exo. 17. d. cos pſequi. Pręcepit enim filijs iſrael vt delerēt amalech de
1. Regl. 15. ſub cęlo. Et ſaul habita victoria de amalechit/ ꝙ reſeruauit
regem ad vitā/ ⁊ quedā pecora de p̄da: punit⁹ eſt a dn̄o/ trāſ
[…]ūq […] b eo. Uidētes igit dn̄m offenſum ꝙ parce/
[…] bāt odio habēdos inimicos: ideoq cum in
[…] Dilige proximū: i traditionib⁹ ſuis adide/
[…] inimicū. c Ego aūt dico vobis: dili
[…] vr̄os: ad lrām/ cōſulendo/ auxiliādo/ bn̄fi/
Inimici […] la larg[…] gēdi aūt ſunt ꝑpter deū/ ꝑpter nos/ ꝑpt ſeip
di ſunt ꝑpt tria ſos: quia oia dilecti diligēda ſunt: nō ſolū ⁊ agri ⁊ ſegetes: h
⁊ ſpinę ⁊ ſepes. Itē ꝙ filij dei ſūt licet inſani: ⁊ fratres noſtri

a Audiſtis ꝙ dictū ē: Diliges
b pximū tuū/ ēt odio habebis
c inimicū tuū. Ego autē dico
vobiſ: diligite inimicos vr̄os:
d bn̄facite his q̄ oderūt vos:
e ēt orate p pſequētib⁹ ⁊ calū/
f niantib⁹ vos: ut ſitis filij p̄ris
g h vr̄i q̄ in cęlis ē: q̄ ſolē ſuū ori/
ri facit ſup bonos ⁊ malos: et
i pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos.

ſtos ⁊ iniuſtos: ad lrām. Uel pluit imbre doctrinę/ vt fru/
Ps. 8 ctificet. Ps. Etenī dn̄s dabit benignitatē ⁊ terra nr̄a dabit
fructū ſuū. Heb. vj. b. Terra ſępe venientē ſup ſe bibens im/
brē ⁊ germinās herbā oportunā illis a q̄bus colit accipit be/
nedictionē a deo: pferēs aūt ſpinas ac tribulos reproba eſt
et maledictioni pxima. k Si eni diligit eos q̄ vos
diligūt: quā mercedē habebitis: Amare amantē na/
turę ē: inimicū ama/
re charitat ē. Ideo
Luc. 6 dicit: l Quā mer
cedē habebitis:
Hāc. ſ. de q̄. j. vj. a.
Recepiſt inq̄t mer/
23. q. 3 cedē vr̄am. Chryſ.
Qui amicos diligit
ꝑpter ſe diligit: q̄ au
tē īimicoſ diligit/ nō
ꝑpter ſe: ſed ꝑpt deū
diligit. m Nōne
et publicani hoc
A faciūt: q. d. nō eſt
hoc magnū. Publi/
cani ſūt/ dicit Glo. qui publica vectigalia exigūt/ vel publica
ſeculi negocia vel lucra ſectant. Et dicunt iſti traxiſſe nomen
a publio romano rege q̄ pri⁹ eos inſtituit. n Et ſi ſalu/
tauerit fratres vr̄os tm̄: q̄d ampli⁹ facit: Interlin.
Salutatio ē quedā ſpecies orōnis. q. d. ſi tm̄ orauerit p his
q̄ aliq̄ affinitate vobis ꝯiūcti ſunt: q̄d ampli⁹ habet beneficiū
vr̄m bn̄ficio infideliū: Si diligent inſpicias/ tria in hac ſerie
reſpōdēt trib⁹ p̄dictis. Ei enī qd dictū ē: Bn̄facite his q̄ ode
rūt vos: rn̄det id qd dictū eſt: Ut ſitis filij p̄ris veſtri qui in
cęlis ē. q. d. bn̄facite amicis ⁊ inimicis: ꝙ pat veſter bn̄ficus
eſt tam bonis amicis q̄ȝ malis. Ei aūt qd dictū ē: Diligite in/
imicos vr̄os: reſpondet id qd p̄us dictū eſt: Si enī diligitis
eos q̄ vos diligūt ⁊c. q. d. diligite inimicos: Quā enī merce/
dem putat hr̄e ſi diligit amicos: Ei aūt qd dictū eſt: Orate
p pſequētib⁹ vos: rn̄det qd h ſubdit: Et ſi ſalutaueritis fra
tres vr̄os: q̄d ampli⁹ facit: Nonne ⁊ ethnici hoc

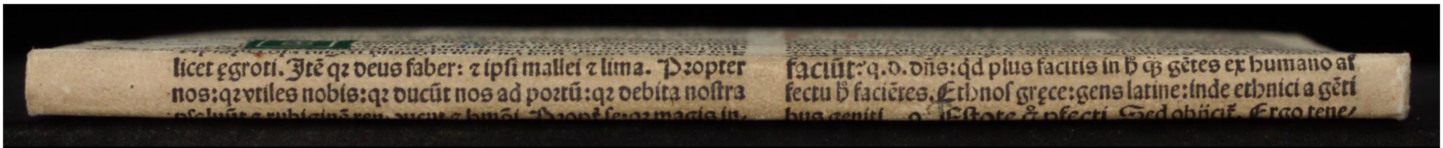
k Si eni diligit eos q̄ vos dili
l gunt: quā mercedē habebit:
m Nōne ⁊ publicani h faciunt:
n Et ſi ſalutaueritis fr̄es vr̄os
tm̄: quid ampli⁹ facit: Nōne
o et ethnici h faciūt: Eſtōte er/
p q go vos pfecti ſicut ⁊ pater vr̄
celeſtis perfectus eſt.

Capitulum. VI.

r a Attēndite ne iuſticiam

227 E 69
198

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

digent. Deut. xxiij. b. Non abominaberis idumeum ⁊c. d
Bn̄facite his q̇ oderūt vos: ꝓpt̄ duas cauſas. Propt̄
nature ꝯformitatē/ q2 hoīes ſunt. Eſa. lviij. c. Frange eſuriē/
ti panem tuū. Cū videris nudū cooperi illum: ⁊ carnē tuā ne
deſpexeris: Ecce nature ꝯformitas. Et ꝓpter charitatem. j.
Joh. iij. c. Qui viderit fratrē ſuū ⁊c. Roma. xij. c. Bn̄dici/
te pſequentib⁹ vos. Chryſ. Si benefeceris inimico tuo/ tibi
amplius feciſti. Hiero⁹. Noli negare qḋ deus nulli negat/ q̄3/
uis ſit blaſphem⁹ ⁊ impi⁹. e Et orate pro pſequētib⁹
et calūniantib⁹ vos. i. falſo criminantib⁹. j. Cor. iiij. c.
Maledicimur ⁊ bn̄dicim⁹. Greg⁹. Ille ſuas p̄ces multū in/
ualeſcere facit: q̇ eas pro inimicis effundit. Idē. Juſte qḋ q̇ſq3
petit adipiſcit̄/ cū eius anim⁹ nec in petitione odio inimici fu/
ſcat̄. Nota ꝙ eccl'ia trib⁹ modis īpugnat̄. Odio/ ꝑbis/ ⁊ cru/
ciatu corpis. Eccl'ia ecōuerſo diligit/ orat/ et bn̄facit. f Ut
ſitis filij pr̄is vr̄i q̇ in celis ē. Filij debemus eſſe imita/
tione. Imitari eni debem⁹ patrē noſtrū deū qui diligit inimi
cos ſuos. j. Cor. iiij. d. et. xj. a. Imitatores mei eſtote. Si
aūt filij ⁊ heredes: Roma. viij. c. Chryſ. Filij carnales fre/
quent̄ ſūt ſimiles patrib⁹ i facie vel loquela vel riſu/ aut i aliq̇
corpis ſigno: filij aūt ſpūales i ſanctitate. Et illi q̇dē ſi ſimiles
fuerint/ nullā laudē meret̄: ſi diſſimiles nullū vituperiū: q2 nō
ē i poteſtate hoīs quā qualitatē corpis accipiat. Filij aūt dei
ſi ſimiles fuerint/ laudādi ſūt: ſi diſſimiles nimis vitupandi: q2
i poteſtate cuiuſlibet ē mēſura iuſticie faciēde. g Qui i ce
lis ē. In celis dr̄ eſſe de⁹: q2 ibi maxie relucet ei⁹ potētia/ ſa/
pientia/ bonitas. Potētia in magnitudine: ſapiētia in pulchri
tudine: bonitas i mot⁹ vniformitate. h Qui ſolem ſuū
oriri facit ſup bonos ⁊ malos. Ad litterā. de ſole mate
riali verū eſt: vbi notat̄ bn̄ficiū dei. i Et pluit ſuper iu

Eccleſia tribus modis impugnatur.

mur oēs eſſe pfecti: q2 ē in p̄cepto vt videt̄. Ad h̄ dicendū ꝙ
mltiplex ē pfectio: Prima ē ſufficiētie/ ad quā tenent̄ oēs: vt
hic: et Luc. vj. e. Ad pniam eni tenent̄ oēs. Scd̄a cōpatio/
nis: vt clerici reſpectu laicoꝝ. Gen̄. vj. b. Noe erat pfectus in
generatiōib⁹ ſuis. Tertia ē pfectio ordinis: vt mūdicia car/
nis i eunuchis. Eſa. lij. d. Mūdamini q̇ fert̄ vaſa dn̄i. Quar
ta ē pfectio ꝓfeſſiōis ſiue religiōis. j. xix. c. Si vis pfect⁹ eſſe
vade ⁊ vende oīa q̄ habes. Quinta ē pfectio p̄latiōis: cui⁹ eſt
ꝓ ſubdit̄ aīas ponere. Joh. xv. b. Maiorē hac dilectionē ne
mo habet ⁊c. Sexta ē pfectio trāquillitat̄: cui⁹ eſt hr̄e mortē
in deſiderio ⁊ vitā in patiētia. j. Joh. iiij. d. Perfecta chari/
tas foras mittit timorē. Phil. j. d. Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum
chriſto. Un̄ verſus. Sufficit ordo refert clauſtrū prelatio tu/
tū. p Sicut: imitationē notat/ nō eq̄litatē. q Et pat̄
vr̄ celeſt̄ pfect⁹ ē. q. d. ita faciatis vt mereamini effici filij
pr̄is celeſt̄ p grām adoptiōis ⁊c. Expoſitio Capi. VI.

Attēdite ne iuſticiā vr̄a3 ⁊c. Determinauit ſupra
a de opib⁹ iuſticie ⁊ de opib⁹ miſcd̄ie/ in q̇b⁹ debēt vl/
tra ſcribas ⁊ phariſeos abūdare: Opa eni miſcd̄ie ſt̄:
inimicis bn̄facere: ⁊ ꝓ eis orare: Nūc aūt determiat de ipſoꝝ
operū fine. Et q2 horū operū finis ē duplex: vn⁹ mal⁹/ vt in
hypocrit̄: ali⁹ bon⁹/ vt in ſctīs: vtit̄ agricola aioꝝ nr̄oꝝ mo/
re prudēt̄ agricole q̇ pri⁹ extirpat nociua q̄3 plātet ⁊ ſupſemi
net vtilia: ſic p̄us dn̄s tāgit de fine vitādo ⁊ ꝯſequent̄ de fine
appetēdo. De fine vitādo h̄ cū dicit: Attendite ⁊c. De fine
appetēdo. j. cū dicit: Tu aūt cū oraueri intra i cubicu/
lū tuū ⁊c. Nota ꝙ prauū finē tollit a trib⁹: elemoſyna. ſ. ie/
iunio ⁊ orōne: q̄ſi ſm̄ triplicē rationē ad triplicē vim anime.
Ad ꝓximū eni fit elemoſyna ex cōpaſſiōe vis iraſcibilis. Ad
deū fit oratio ex deuotiōe vis rationabilis. Ad ſeipſū ieiuni/
um ex ꝯtinētia

Mul[illegible] perfe[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Leipzig,
T. O. Weigel.

~~12 ...~~
227 E 69
NKr. 1294

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Daventr. Richardus Pafraet

c. 1505

cf. Vergilii Aeneis. apud eund. eodem anno ibidem impressa

ingebonden. Leerlee, Petrus b.
v. Bredero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Lactantij Firmiani de opificio dei vel formatio
ne hoīs liber ad Demetrianū auditorē ſuum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Lactantij Firmiani de opificio dei vel formatiōe hoīs liber ad Demetrianū Auditorem ſuum.

¶ Proemiū in quo narrat cur hoc op⁹ deſumpſerit Caput primum

Vam minime ſim quietus etiam ſummis neceſſitatib⁹ ex hoc libello poteris exiſtimare: quē ad te rudib⁹ pene v̇bis ꝑut ingenij mediocritas tulit Demetriane ꝑſcripſi: vt ⁊ quotidianū ſtudiū meū noſſes. ⁊ nō deeſſem tibi p̄ceptor etiā nūc. ſed honeſtioris rei melioriſq; doctrine. Nā ſi te in lr̄is nihil aliud quā linguā inſtruētib⁹ auditorem ſatis ſtrēnuū p̄buiſti: quāto magis in his veris ⁊ ad vitā ꝑtinentibus docilior eſſe debebis: apud quē nūc ꝓfiteor nulla neceſſitate vel rei vel tp̄is impediri. quomin⁹ aliquid excudā. quo philoſophi noſtre ſecte quā tuemur inſtructiores doctioreſq; in poſterū fiāt. quāuis nūc male andiāt caſtigēturq; vulgo. qꝛ aliter quā ſapiētibus cōuenit viuāt: ⁊ vicia ſub obtētu noīs celent: quibus aut mederi oportuit. aut ea prorſus effugere: vt btm̄ atq; incorruptū ſapientie nomē. vita ipſa cū preceptis ↄgruēte p̄ſtarent. Ego tm̄ vt nos ipſos ſimul et ceteros inſtruā nullū laborē recuſo. neq; eīm poſſuȝ obliuiſci mei tum p̄ſertim cū maxime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

opus ſit meminiſſe:ſic ne tu quidē tui vt ſpero et
opto. Nā licet te publice rei neceſſitas a veris et
iuſtis operib⁊ auertat:tñ fieri nō pt qui ſubinde
in celū aſpiciat mens ſibi ꝯſcia recti. Ego quidē le
tor oīa tibi que ꝓ bonis habent ꝓſpere fluere. ſ3
ita ſi nihil de ſtatu mētis īmutent Vereor eñ ne
paulatim cōſuetudo ⁊ iucūditas eaꝝ reꝝ(ſicut fie
ri ſolet)in animū tuū repat. Ideoq3 te moneo ne
oblectamēta iſta terre ꝓ magnis ac veris bonis
habere te credas:que ſunt nō tantū fallacia quia
dubia:verūetiā inſidioſa q2 dulcia Nā ⁊ ille collu
ctator ⁊ aduerſarius noſter ſcis q̄ aſtutus. et idē
ipſe violētus ſicuti nūc videmus. Is hec oīa que
illicere pñt ꝓ laqueis habet. ⁊ quidē tā ſubtilib⁊
vt oculos mētis effugant.ne poſſint hoīs ꝓuiſio
ne vitari. Sūma ergo prudētia eſt pedetētim in
cedere.qm̄ vtrobiq3 ſaltus incidet. et offenſacula
pedib⁊ latēter opponit. Itaq3 res tuas ꝓprias in q̄
bus nūc agis.ſuadeo vt ꝓ tua virtute aut ꝯtem
nas ſi potes.aut nō magnope mireris. Memen
to ⁊ veri parentis tui.⁊ in qua ciuitate nomen de
deris.⁊ cuius ordinis fueris. intelligis profecto
quid loquar. Nec eñ te ſupbie arguo:cui⁊ in te
ne ſuſpitio quidē vlla eſt:ſed ea q̄ dico ad mentem
referenda ſunt.nō ad corpus:cuius omnis ratio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

comparata eſt. vt animo tanq̄ dn̄o ſeruiat et re
gatur nutu eius. Vas eſt eīm quodāmodo fictile
quo animus id eſt hō ipſe verus cōtinet. Et non
quidē a Promotheo fictū vt poete loquunt. ſed a
a ſummo illo rer̄ conditore ac artifice deo: cuius di
uinā prudentiā pfectiſſimāq̄ꝫ virtutem: ne ſenſu
cōprehēdere: nec verbo enarrare poſſibile eſt Tē
tabo tñ qm̄ corporis et animi facta mētio eſt. vtri
uſq̄ꝫ rōem quantū puſillitas intelligētie mee pre
uidet explicare. Quod officiū hac de cā maxime
ſuſcipiendū puto. q̄ Marcus Tullius vir īgenij
ſingularis in quarto de republica libro cū id face
re tētaſſet: materiā late patentē anguſtꝫ finibus
terminauit. leniter ſumma queq̄ꝫ decerpens. Ac
ne vlla eſſet excuſatio. cur eū locū nō fuerit execu
tus. ipſe teſtatus eſt nec voluntatem ſibi defuiſſe
nec curā in libro eīm de legibꝰ primo. cū hoc idem
ſummatim ſtringeret ſic ait Hunc locum ſatis vt
mihi videt in his libris quos legiſtis expſſit Sci
pio poſtea tamē in libro de natura deor̄ ſcdo hoc
idem latius exequi conatus. Sed qm̄ nec ibi ſatꝫ
quidē expreſſit. aggrediar hoc munus ꝛ ſumam
mihi audacter explicandum. quod homo diſertiſ
ſimus pene omiſit intactum forſitam reprehen
das. q̄ in rebus obſcurꝫ coner aliquid diſputare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

cum videas tanta temeritate homines extitiſſe
qui vulgo philoſophi nominantur. vt ea que ab
ſtruſa prorſus atq₃ abdita deus eſſe voluit ſcruta
rētur. hac naturā rerum celeſtium terrenarūq₃
cōquererent. que a nobis longe remote neq₃ ocu
lis cōtrectari neq₃ tangi manu neq₃ ꝑcipi ſenſib⁹
poſſunt. Et tamen de illaꝝ omniū ratione ſic diſ
putant. vt ea que aſſerunt probata et cognita vi
deri velint. Quid eſt tandem cur nobis inuidio
ſum quiſq̄ putet. ſi rationē corporis noſtri inſpi
cere ⁊ contemplari velimus? Que plane obſcura
nō eſt. quia ex ipſis membroꝝ officijs ⁊ vſib⁹ par
tium ſingularium quanta vi prouidentie quiſq₃
factus ſit intelligere nobis licet

¶ Que deus homini ⁊ ceteris animalibus dedit
Caput primum

Dedit enim homini artifex ille noſter ac pa
rens deus ſenſum atq₃ rōnem. vt ex eo ap
pareret nos eſſe generatos. quia ipſe intelligen
tia. ipſe ſenſus ratio eſt Ceteris animantib⁹ quo
niam rationalē iſtam vitam nō attribuit. quēad
modū vita eaꝝ tutior eſſ; ante preuidit. om̄is eīm
ſuis ex ſe pellibus texit. quo facilius poſſent vim
pruinaꝝ ac frigora ſuſtinere Singulis aūt gene
rib⁹ ad ꝓpulſandos impetus externos ſua ꝓpria

munimēta cōſtituit. vt aut naturalib⁹ telis repu
gnent fortioribus. aut q̄ ſunt imbecilliora ſubtra
hāt e piculis pnicitate fugiēdi. aut q̄ vl'r ⁊ virib⁹ et
celeritate īdigēt. aſtu ſe ptegāt. aut latibul' ſepiāt
Itaq̄ alia eoꝝ vl' plumis leuib⁹ in ſublime ſuſpē
ſa ſt: vel ſuffulta vngul'. vel īſtructa cornib⁹. qui
buſdā in ore arma ſt dētes. aut in pedib⁹ adunci
vngues. nulliq̄ munimētū ad tutelā ſui deeſt. ſꝫ
q̄ vero in pdā maiorib⁹ cedūt. ne tn̄ ſtirps eoꝝ fū
dit⁹ interiret. aut ī ea ſt relegata regiōe vbi ma
iora eē nō pñt aut acceperāt vberē gn̄andi fecūdi
tatē vt ⁊ beſtijs q̄ ſanguie alunt victꝰ ſuppeteret
ex ill' ⁊ illatā tn̄ cladē ad ꝯſuationē gn̄is multitu
do ipā ſuperaret. Hoīem āt rōe ꝯceſſa ⁊ v̄tute ſen
tiēdi atq̄ eloquēdi data eoꝝ q̄ ceteris aīalib⁹ attri
buta ſt. fecit expt̄ē. Quia ſapīa reddere poterat
q̄ illi nature ꝯditio denegaſſꝫ. ſtatuit nudū ⁊ iner
mē. q̄ ⁊ ingenio poterat armari ⁊ rōe veſtiri. Ea
v̄o ipſa q̄ mut' data ⁊ hoī denegata ſt. q̄ꝫ mirabili
ter hoī ad pulcritudinē faciāt. exp̄mi nō pt. Nā ſi
hoī ferinos dētes. aut cornua aut vngues aut vn
gulas aut caudā aut varij color' piloſ addidiſſꝫ. q̄s tur
pe aīal eēt futuꝝ ſicut muta ſi nuda ⁊ inerma fin
gerēt'. Quib⁹ ſi detrahas vel naturalē ſui corpis
veſtē vel ea q̄b⁹ ex ſe armant' nec ſpecioſa poterūt

eſſe nec tuta vt mirabiliter ſi vtilitatem cogites inſtructa. ſi ſpēm oꝛnata videantur. Adeo ſi miro modo conſentit vtilitas cum decoꝛe. Hominē vero quoniaꝫ eternū animal atqꝫ immoꝛtale fingebat nō foꝛinſecus vt cetera ſed interius armauit. nec mnnimentū eius in coꝛpoꝛe ſed in animo poſuit. quoniā ſuperuacuū fuit (cum illi ꝙ erat maximū tribuiſſꝫ) coꝛpoꝛalibꝰ eum tegere munimētis. cum pꝛeſeꝛtim pulcritudinem humani coꝛpoꝛis impedirent

¶ Contra Epicureos diſputat qui opera nature damnabunt ꝛ pꝛecipue ꝙ homo ceteris animalibus imbecillioꝛ oꝛiatur. Caput Tercium

Ade ego philoſophoꝛū qui Epicurum ſequuntur amentiam ſoleo mirari. qui nature opera repḣendunt. vt oſtēdant nulla prouidētia inſtructum eſſe ac regi mundū. ſed originē rerum inſecabilibus ac ſolidis coꝛpoꝛibus aſſignant. quoꝛum foꝛtuitis concurſionibus vniuerſa naſcuntur ꝛ nata ſunt. Pꝛeterea que ad ipſum mundū vitio dant inquo ridicule inſaniūt. id ſummo ꝙ ad rem de qua nunc agimus ꝑtinet. Querantur hominē nimis imbecillū ꝛ fragileꝫ naſci quā cetera animalia naſcuntur. que vt ſunt edita ex vtero pꝛotinus in pedes ſuos erigi. et geſtire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

diſcurſibus. ſtatimqꝫ aeri tollerando idonea eſſe
ꝙ̄ in lucem naturalibus indumētis munita pꝛo
ceſſerint hominē contra nudum ⁊ inermē tanꝙ̄
ex naufragio in huius vite miſerias pꝛoijci et ex
pelli. qui neqꝫ mouere ſe loco vbi effuſus ē poſſit
nec alimentum lactis appetere. nec iniuriā tp̄is
ferre. Itaqꝫ naturam non matrē eſſe humani ge
neris ſed nouercam. Que cum mutis taꝫ libera
liter geſſerit. hominē vero ſic effuderit. vt inops
et infirmus et omni auxilio indigēs. nihil aliud
poſſit ꝙ̄ fragilitatis ſue conditionē ploꝛatu ac fle
tibus nominare ſcꝫ cui tantū in vita reſtet tranſi
re maloꝝ. Que cum dicūt vehemēter ſapere cre
duntur. ꝓpterea ꝙ vnuſquiſqꝫ incōſiderate ſue cō
ditioni ingratus eſt. Ego vero illos nunꝙ̄ꝫ magꝭ
deſipere contēdo. q̄ꝫ cum hoc loquuntur Conſide
rans enī conditionē reruꝫ intelligo nihil fieri ali
ter debuiſſe. vt nō dicā potuiſſe. quia deus poteſt
omnia. ſed neceſſe eſt ꝙ illa pꝛouidentiſſima ma
ieſtas id effecerit quod erat melius ⁊ rectius. Li
bet igitur interrogare iſtos diuinoꝝ opeꝝ repꝛe
henſoꝛes. quid in homīe deeſſe, quia imbecillioꝛ
naſcitur: credant. Num iccirco minus educentur
homines. num minus ad ſummū robur etatiſ ꝑ
uehantur. num imbecillitas aut incrementum

impediat aut ſalutē. qm̄ que deſunt rō̄ dependit
At hominis inquiūt educatio maximis laborib⁊
conſtat. pecudū ſcilicet conditio melior ꝙ he oēs
quū fetū ediderint: non niſi paſtus ſui curam ge
runt. ex quo efficitur vt vberibus ſua ſpōte diſtē
tis alimentū lactis fetibus miniſtretur. ⁊ id cogē
te natura ſine ſollicitudine appetāt. Quid aues
quaꝝ ratio diuerſa eſt: Nonne maximos ſuſcipi
unt educando labores. vt interdū aliquid huma
ne intelligētie habere videantur: Nidos em̄ aut
luto edificant. aut uirgultis ⁊ frondib⁊ cōſtruūt.
et ciborum expertes incubant ouis: et quoniā ſe
fetus de ſuis corporibus alere non datū eſt. cibos
conuehunt. ⁊ totos dies in hmōi diſcurſione con
ſumunt. Noctibus vero defendunt fouent prote
gunt. Quid amplius facere homies poſſunt. niſi
ſi hoc ſolum fortaſſe quod non expellunt adultos
ſed ꝑpetua neceſſitudine ac vinculo charitat; ad
iunctos habent: Quid ꝙ auiū fetus multo fragi
lior eſt q̄ꝫ hois: Quia nō materno corpe ipm aīal
edūt. ſed ꝙ materni corpis fetu ⁊ calore tepefactū
animal efficiant. qd̄ tamē cum ſpū fuerit anima
tū Id vero in plume ac tenerū non modo volādi
ſed ambulandi quoqꝫ vſu caret. Num ergo inep
tiſſimus ſi quis putet male cū volucribus egiſſe

naturã. Primũ ꝙ vis naſcunť. deinde ꝙ tã infir
me ut ſint queſitis ꝑ laborẽ cibis aparentib⁊ nu
triende Sed illi fortiora eligũt imbecilliora prete
reũt Quero igiť ab his qui ꝯditionẽ pecudũ ſue
ꝓferũt. qui deligãtſi deus his deferat optionem
vtrũ malint humanã ſapientiã cũ imbecillitate:
an pecudũ firmitatẽ cũ illoꝝ natura Scilicet non
tã pecudes ſunt ut nõ malint vel fragiliorẽ mul
to ꝗ̄ nũc eſt dũ modo humanã. ꝗ̄ illã rõnabilem
firmitatem. Sed videlicet prudẽtes viri neq; ho
minis rationem volũt cum fragilitate. neq; mu
torum firmitatem ſine ratione. Quod nihil eſt
tam repugnans tam contrariũ. ꝗ̄ ꝙ vnũquodq;
animal aut ratio inſtruat neceſſe eſt: aut cõditio
nature. Si naturalibus munumentis inſtruať
ſupuacua ratio eſt Quid enim excogitabit. quid
faciet. aut quid mollietur. aut in quo lumẽ illud
ingenij oſtendet. quũ ea que poſſunt eſſe ratiõis
vltro naturam concedat: Si aũt ratione ſit ꝓditũ
quid opus erit ſepimentis corporis. quum ſemel
conceſſa ratio nature munus poſſit implere.
Que quidem tantum valet ad ornandum tuen-
dumq; hominem ut nihil potuerit maius ac me
lius a deo dari. Deniq; quum ⁊ corporis non ma
gni homo et exiguarum virium. et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

valetudinis ſit infirme. tamē quoniam id quod
eſt magis accepit. et inſtructioꝛ ē ceteris animali
bus et oꝛnatioꝛ. Nam quū fragilis imbecilluſq;
naſcatur. tamē ⁊ a mutis om̄ibus tutus eſt. ⁊ ea
omnia que firmioꝛa naſcuntur. etiam ſi vim celi
foꝛtiter patiuntur. ab homine tamen tuta eē nō
poſſunt. Ita fit vt plus homini conferat ratio ꝙ̄
natura mutis. Quoniam ĩ illis nec magnitudo
virium neq; firmitas coꝛpis efficere poteſt. quo
minus aut oppꝛimantur a nobis. aut noſtre ſub
iecta ſint poteſtati. Poteſt ne igitur aliquis quū
videat etiam boues vaccas cum immaniſſimis
coꝛpoꝛibus ſeruire homini. queri de opifico reo
ꝙ modicas vires. ꝙ paruum coꝛpus accepit. nec
beneficia in ſe diuina pꝛo merito eſtimat. quod ē
ingrati. aut (ꝙ verius loquamur) inſani Plato
vt hos credo ingratos refelleret nature gratias
egit ꝙ homo natus eſſet. Quanto melius et ſen
ſit cōditionem hominis eſſe melioꝛē. ꝙ̄ iſti qui pe
cudes natos eſſe maluerunt. Quos ſi deus in ea
foꝛte conuerterit animalia. quoꝛum ſoꝛtem pꝛefe
runt ſue. iam ꝓfecto cupiant remigrare. magniſ
q; clamoꝛib⁹ conditionē pꝛiſtinā flagitent. Quia
nō eſt tanti robur ac firmitas coꝛpis ut officio lin
gue careas aut auiū ꝑ aerē liba diſcurſatio vt ma

nibus indigeas. Plus eñi manus p̄ſtant q̃ leui
tas vſuſq3 pennarꝫ: plus lingua q̃ totius corporꝫ
fortitudo Que igit̃ amētia eſt ea p̄ferre. que ſi da
ta ſint accipere detrectes?

¶ Contra epicureos diſputat qui opera nature
damnabant ⁊ precipue contra Epicureos querē
tes homines morbis ⁊ imature morti ſubiectos
Caput iiij

IIdem queruntur hominem morbis et im
mature morti eſſe ſubiectum indignantur
videlicet non deos ſe eſſe natos minime inquiūt
ſed ex hoc oſtendimus ho minem nulla prouiden
tia eſſe factum q̃ aliter fieri debuit Quod ſi oſtē
dero idipſum magna ratione prouiſum eſſe vt
morbis vexari poſſet ⁊ vita ſua in medio curſus
ſui ſpacio rūper etur. Quū eñi deus aīal q̃d fece
rat ſua ſponte aut mortē tranſire cognouiſſet. vt
mortē ipſam q̄ eſt diſſolut io nature capere poſſit
dedit ei fragilitatē q̄ morti aditū ad diſſoluēdū in
ueniret. Nā ſi eius roborꝫ fieret. vt ad eū morb9
et egritudo adire nō poſſet. ne mors quidē poſſet
qm̄ mors ſeq̄la morborꝫ eſt. Immatura v̄o mors
q̄uo abeſſet ab eo cui eſſet cōſtituta natura. nem
pe nullū hoīem mori volunt niſi cum centeſimū
etatis compleuerit annum. quomō illis in tāta

repuguãtia rerũ rõ poteris cõſtare. Ut eim̄ ante
annos centũ mori quiſqʒ nõ poſſit aliq̇d illi robo
ris qḋ ſit ĩmortale tribuendũ eſt. q̊ cõceſſo neceſſe
eſt cõditionẽ mortis excludi. Id aũt ip̄m cuiuſmo
di p̄t eſſe qḋ hoĩem ꝯtra morbos et ictus extrane
os ſolidũ atqʒ inexpugnabilẽ faciet. Cũ eim̄ ꝯſtat
ex oſſibꝰ ⁊ neruis ⁊ viſceribꝰ ⁊ ſanguine quid ho
rũ p̄t eſſe tã firmũ vt fragilitatẽ repellat ac mor
tẽ. Ut igitur homo indiſſolubilis ſit ante illud tẽ
pus qḋ illi putant oportuiſſe ꝯſtitui. ex q̃ ei ma
teria corpus attribuãt. Fragilia ſunt oĩa q̃ vide
ri ac tangi p̄ũt. Supeſt vt aliquid ex celo petant.
qm̄ in terra nihil eſt qḋ nõ ſit infirmũ Cũ ergo ſit
hõ formandus eſſet a deo vt mortalis eſſet aliqñ
res ipſa exigebat vt terreno ⁊ fragili corpe finge
retur. Neceſſe eſt igiẗ vt mortẽ recipiat quãdoli
bet. qm̄ corpalis ẽ. corpus eim̄ qḋlibet ſolubile at
qʒ mortale ẽ Stultiſſimũ ergo de morte ĩmatura
queruntẗ. qm̄ nature ꝯditio locũ illi facit. Ita cõſe
quẽs erit vt morbis q̊ʒ ſubiectus ſit. Neqʒ eim̄ pa
tiẗ natura vt abeſſe poſſit infirmitas ab eo corpe
qḋ aliqñ ſoluendũ ẽ. Sed putemꝰ fieri poſſe quẽ
admodũ volũt. vt hõ nõ ea ꝯditiõe naſcatur qua
morbo morti ve ſubiectus ſit. niſi pacto etatis ſue
ſpatio ad vltimã ꝓceſſerit ſenectutẽ Non igiẗ vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

dent ſi ita ſit ꝯſtitutũ quid ſequat᷑. Homini vtiqꝫ
certo tp̄e mori nullo mõ poſſe. Sed ſi ꝓhiberi ab
altero victu p̃t. mori poterit Res igitur exigit. vt
hõi qui ante certũ diẽ mori nõ p̃t ciboꝝ alimentis
qꝛ ſubtrahi p̃nt opus nõ ſit. ſi opus cibo non erit
iã nõ hõ ille ſed deus fiet. Ergo (vt ſuꝑius dixi) q̃
de fragilitate hoĩs q̃runt᷑. id potiſſimũ q̃ruut᷑: qꝛ
nõ ĩmortales ſempiterni ſint nati. Nemo niſi ſe
nex mori debet. Atqui mortalis nõ p̃t cũ immor
talitate ꝯiungi Si em̃ mortalis ẽ in ſenectute: im
mortalis eſſe in adoleſcẽtia nõ p̃t. nec ẽ ab eo cõdi
tio mortis aliena: qui q̃ñqꝫ moriturus ẽ. nec vlla
immortalitas ẽ cui ſit terminꝰ cõſtitutus. Ita fit
vt et ĩmortalitas excluſa in ꝑpetuũ ⁊ ad tp̃s rece
pta mortalitas hoĩem ꝯſtituat in ea ꝯditõe. vt ſit
in q̃libet etate mortalis Quadrat igit᷑ neceſſitas
vndiqꝫ: nec debuiſſe aliter fieri nec fas fniſſe. ſ; iſti
rõem ſequentiũ nõ vidẽt. qꝛ ſemel errauerũt in
ipſa ſumma. Excluſa em̃ de rebꝰ hũanis diuina
ꝓuidẽtia neceſſario ſeq̃bat᷑. vt oĩa ſua ſponte ſint
nata. Hinc inuenerũt illas minutoꝝ ſeminũ pla
gas ⁊ cõcurſiones fortuitas. qꝛ reꝝ originẽ nõ vi
debãt In quas ſe anguſtias cũ ꝯieciſſent iã coge
bat eos neceſſitas exiſtimare aĩas cũ corporibus
naſci. ⁊ itẽ cũ corporibꝰ extingui Aſſumpſerãt em̃

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

nihil fieri mente diuina. qđ ipſum nō aliter ꝓba
re poterāt. q̄ ſi oſtēderent eſſe aliqua in quib⁹ vi
deret̾ ꝓuidentie rō claudicare. Repħenderūt igi
tur ea in quib⁹ vel maxime diuinitatē ſuam ꝓui
dentia mirabiliter expreſſit. vt illa qua retuli de
morbis ꝛ imatura morte. cū debuerint cogitare
his aſſumptis q̄ neceſſario ſequerētur Sequunt̾
aūt illa q̄ dixi. ſi morbū nō reciperet neq₃ tectis ne
q₃ veſtib⁹ indigeret. Quid eīm ventos. aut him
bres aut frigora metueret. quorū vis in eo eſt vt
morbos afferāt: Jccirco ei accepit ſapiētiā vt adū
ſus nocētia fragilitatē ſuā muniat Sequit̾ neccē ē
vt qm̄ retinende rōnis cā morbos capit. etiā mor
tē ſp accipiat. qꝛ is ad quē mors nō venit. firmus
ſit neceſſe ē. Infirmitas aūt hꝫ in ſe mortis condi
tionē Firmitas vero vbi fuerit nec ſenectus locū
poteſt habere. nec mors q̄ ſequit̾ ſenectutē. Prete
rea ſi mors certa ꝯſtituta eſſet etati. fieret homo
inſolētiſſim⁹ ꝛ humanitate omni careret. Nā ſe
re iura oīa humanitatis quib⁹ inter nos cohere
mus. ex metu ꝛ ꝯſcia fragilitatis oriunt̾. Deniq₃
imbecilliora ꝛ inuidiora queq₃ aīalia ꝯgregātur
vt qm̄ virib⁹ tueri ſe nequeūt. multitudine tueā
tur. Fortiora vero ſolitudines appetūt. qm̄ robo
re viribuſq₃ ꝯfidūt Hos ꝗs ſi eodem mō haberet

ad ꝓpulſanda pericula ſuppetens robur. nec vlli
us alterius auxilio indigeret q̄ ſotietas eſſet. que
veratio q̄ humanitas. Aut quid eſſet deterius ho
mine: quid efficacius quid īmanius: Sed qm̄ im
becillis ē: nec ꝑ ſe p̄t ſine hoīe viuere: ſocietatē ap
petit. vt vita cōis ⁊ oꝛnatioꝛ fiat ⁊ tutioꝛ. Vide igi
tur oēm hoīs rōem in eo maxime ſtare. qđ nudꝰ
fragiliſqȝ naſcit̄. quod moꝛbis afficit̄ qđ īmatura
moꝛte mulctat̄. que ſi hoī detrahant̄: rōem quo
qȝ hāc ſapientiā detrahi neceſſe eſt. Sȝ nimis diu
de rebꝰ aptis diſputo. cū ſit liquidū nihil ſine ꝓui
dentia nec factū eſſe vnq̄ nec fieri potuiſſe De cu
ius opibꝰ vniuerſis (ſi nūc libeat diſputare) ꝑ oꝛ
dinē infinita materia eſt. Sed ego de vno corꝑe
hoīs tantū inſtitui dicere. vt in eo diuine ꝓuiden
tie poteſtatē quāta fuerit oſtendā. his dūtaxat in
rebus q̄ ſunt ꝯphenſibiles ⁊ apte. Nā illa q̄ ſunt
anime nec ſubijci oculis nec cōpꝛehendi queunt.
Nunc de ipſo vaſe hominis loq̄mur qđ videmus

¶ De differētia creationis animaliū brutoꝛum ⁊ hominis ſm̄ coꝛpus Caput v.

N principio quū deus fingeret aīalia: no
luit ea in rotundā foꝛme ſpēm conglobare
atqȝ colligere: vt ⁊ moueri ad ambulādū: et flecte
re ſe in quālibet partē facile poſſent: ſed ex ipa cor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

poris ſumma ꝓduxit caput. Itē ꝓducit membra
quedā lōgius q̄ vocant pedes. ut alternis motib⁹
ſolo fixa ꝓduceret aīal. quo mens tuliſſ;: aut quo
petēdi cibi neceſſitas ꝓuocaſſet Ex ipo aūt vaſcu
lo corpis quattuor fecit extantia. bina poſterius q̄
ſunt in oībus pedes. Itē bina capiti ⁊ collo proxi
ma: q̄ varios animātib⁹ vſus pbent In pecudib⁹
ſunt poſteriores ⁊ ſimiles feris. In hoīe autē ma
nus q̄ nō ad ambulandū: ſed ad faciendū tempe
randū ſunt nate. Eſt et terciū genus in quo prio
ra illa neqꝫ pedes neqꝫ manus ſunt: ſed ale ī qui
bus penne ꝑ ordinē fixe volandi exhibent vſum.
Ita vna fictio diuerſas ſpēs ⁊ vſus habet. Atqꝫ vt
ipſius corpis craſſitudinē firmiter ꝯprehenderet
maiorib⁹ et breuib⁹ oſſibus colligatis quaſi cari
nā ꝯpegit quā nos dicimus ſpinā Eamqꝫ noluit
ex vno ꝑpetuoqꝫ oſſe formare. ne gradiēdi flectē
diqꝫ facultatē aīal nō haberet. Ex eius parte q̄ſi
media coſtas id eſt tranſuerſa ⁊ plana oſſa porre
xit indiuerſum. quib⁹ clemēter curuatis et in ſe
velut in circulū pene ꝯductis: interna viſcera con
tegant. vt ea que mollia ⁊ min⁹ valida fieri opus
erat: illius ſolide cratis amplexu poſſent eē mu
nita In ſumma vero ꝯſtructionis eius: quā ſimi
lē nauis carine diximus. caput collocauit. in quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

eſſet regnū totius aīantis. Datūq; illi hoc nomē
eſt vt quidē Varro ad Ciceronē ſcribit. qđ huic ca
piat uutū ſenſus ac nerui. Ea vero q̄ diximꝰ de
corpe vel ambulādi. vel faciēdi: vel volandi cā eē
ꝓducta: neq; nimiū lōgis ꝓpter celerē mobilitatē
neq; nimiū breuibꝰ ꝓpter firmitatē. ſed et paucis
et magnis oſſibꝰ cōſtare voluit. Aut bina ſunt: vt
in hoīe. aut q̄terna vt ī quadrupede que tm̄ nō ſe
cic ſolida. neq; in gradiēdo pigritia ⁊ grauitas re
tardaret. ſ; cauata ⁊ ad vigorē corpis ꝯſ̄uandum
medullis intrīſecus plena: eaq; rurſus non eq̄lit̄
porrecta finiuit. ſ; ſūmas eoꝝ ꝑtes craſſioribꝰ no
dis ꝯ globauit. vt ⁊ ſubſtringi uerius faciliꝰ ⁊ vti
tutiꝰ poſſent Vñ ſꝫ ṽtibula noīata. Eos nodos
firmit̄ ſolidatos leui q̄dā opculo texit qđ đr cartila
go. ſ. vt ſine attritu ⁊ ſine ſenſu doloris aliq̄ flecte
rent eoſdē tm̄ nō in vnū modū formauit Alios eīm
fecit ſimplices ⁊ in orbē rotundos in his dūtaxat
articulis. ī q̄bꝰ moueri mēbra in oēs ꝑtes opor
tebat vt in ſcapulis qm̄ manꝰ vtrūlibet agitari ⁊
cōtorq̄ri neccāriū ē. Alios āt latos ⁊ eq̄les. ⁊ in vnā
partē rotundos. ⁊ in his vtiq; locis vbi tantūmō
curuari mēbra in oēs ꝑtes oportebat in genubꝰ
et in cubitis: ⁊ in manibꝰ ipſis. nā ſicut manus ex
eo loco vñ oriunt̄ vbiq; verſus moueri ſpecioſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

ſimul ⁊ utile ſint Sit pfecto ſi hoc idē etiā cubitis accideret ⁊ ſuperuacuus eſſet eiuſmodi modus ⁊ turpis. Iā em̄ manus amiſſa dignitate quā nūc h; mobilitate nimia p muſcidis ſimilis mirabili ter uideret᷑ eſſetq̧ hō plane anguimanus Qđ ge nus in illa imaniſſima belua mirabiliter effectū eſt. Deus em̄ qui puidentiā ⁊ poteſtatē ſuā mul taꝝ reꝝ mirabili uari etate uoluit oſtēdere qm̄ ca put eius aīalis non tā longe porrexerat. ut terrā poſſet ore ↄtingere. qđ erat futurū horribile atq̧ tetrū. Et q: os ipſum pfuſis dentib⁊ ſic armaue rat. ut etiā ſi ↄtingeret paſcēdi tn̄ facultatē dētes adimirēt pduxit inter eos a ſumma fronte mol le ad flexibile mēbrū quo prēdere quo tenere qđ libet poſſet ue rōem uictus capiēdi. uel dentium prominēs magnitudo. uel ceruicis breuitas nō impediret

Cōtra epicurū qui ex atomis fortuito cōcurrē tibus compactū fabricatūq; hoīem diſputauit
Caput ui.

On poſſum hoc loco teneri quo min⁊ Epi curi ſtulticiā coarguā Illius em̄ ſunt oīa q̄ delirat lucretius. Qui ut oſtēderet aīalia nō ar tificio aliquo diuine mētis: ſed ut ſolet fortuito eē nata dixit in principio mūdi alias quaſdā inume

rabiles animantes miranda ſpē ⁊ magnitudine
fuiſſe natas: ſed eas ꝑmanere nō potuiſſe ꝙ illas
aut ſumēdi cibi facultas. aut coeundi generandi
qꝫ rō defeciſſet. Videlicet vt ⁊ atomis ſuis locū fa
ceret. diuinā ꝓuidentiā noluit excludere Sed cū
videret in oībus q̄ ſpirant mirabilē ꝓuidētie in
eſſe rōem. qđ malum vanitatis erat dicere fuiſſe
aīalia ꝓdigioſa in quib⁹ rō ceſſaſſet Qm̄ igiť oīa
que videmus cū rōne nata ſunt. id eīm ipm naſci
efficere niſi rō non p̄t. manifeſtū eſt nihil oīno rō
nis expers potuiſſe generari; At eīm ꝓuiſum ē in
ſingulis quibuſqꝫ fingēdis. q̄tenus ⁊ miniſterio
mēbroꝝ ad neceſſaria vite vtereť. ⁊ quatenus ad
iugatis corporib⁹ elata ſoboles vniuerſas gene
ratim ꝯſeruaret animātes. Nā ſi peritus archi
tectus cū magnū aliqđ edificiū facere ꝯſtituit pri
mo oīm cogitat q̄ ſumma ꝑfecti edificij futura ſit
et ante emetať quē locū leue pōdus expectet. vbi
magni opis ſtatuta ſit moles q̄ colūnaꝝ interual
la: qui aut vbi aquaꝝ cadentiū decurſus ⁊ exitus
et receptacula Hec inquā prius ꝓuidet vt q̄cunqꝫ
ſunt ꝑfecto operi iā neceſſaria Cū ipſis fundamē
tis pariter ordiatur Cur deū quiſq̄ꝫ putet ī mach
mādis aīalib⁹ nō an̄ ꝓuidiſſe que ad viuendū ne
ceſſaria eſſent q̄ꝫ ipſam vitā daret q̄ vtiqꝫ cōſtare

nō poſſet. niſi prius effecta eſſent quib⁹ ꝯſtat. Vi
debat igiť Epicurus in corporibus aīaliū diuine
rōnis ſolertiā. ſed vt efficeret qđ añ imprudēter
aſſumpſerat: adiecit aliud deliramentū ſupiori
cōgruens. Dixit eñ neq oculos ad videndū eſſe
natos. neq aures ad audiendum: neq pedes ad
ambulandū qm̄ mēbra hec prius nata ſīt ꝙ eſſet
vſus vidēdi ⁊ audiēdi ⁊ ambulādi. ſed hoꝝ oīa of
ficia ex natis extitiſſe. Vereor ne hm̄oī portēta et
ridicula refutare nō min⁹ ineptū eē videať. Sꝫ li
bet ineptire. qm̄ cū inepto agim⁹ ne ſe ille nimis
argutū putet Quid ais epicure nō ſunt ad vidē
dū oculi nati: cur igiť vident. poſtea inquit vſus
eoꝝ apparuit Vidēdi ergo cā nati ſīt. ſiquidē nihil
pōt aliud ꝙ videre Itē mēbra cetera cuius rei cā
nata ſunt ipſe vſus oñdit Qui vtiq nullo modo
poſſet exiſtere niſi eſſent mēbra oīa tā ordīata tā
ꝓuidenter effecta. vt vſum poſſūt habere Quid
eñ ſi dicas aues nō ad volandū eē natas neq fe
ras ad ſeuiendū. neqꝫ piſces ad natandū: neqꝫ ho
mines ad ſapiendū cū appareat ei nature officio
qꝫ ſeruire aīantes: ad qđ eſt queq generata Sed
videlicet q̇ ſummā veritatis amiſit ſꝑ erret neceē ē
Si eñ nō ꝓuidentia. ſed fortuitis atomoꝝ cōcur
ſionib⁹ naſcunť oīa cur nunꝗ̄ fortuito accidit ſic

coire illa principia. ut efficient aı̄al eiuſmodi qđ
narib⁹ potius audiret aut odoraret oculis. auri
bus cerneret. Si eı̄m p̄mordia nullū gen⁹ poſitio
nis exptū reliquūt: oportuit eiuſmōi q̄ttidie mō
ſtra gn̄ari. in quib⁹ ⁊ mēbroꝝ ordo p̄poſterus et
uſus lōge diuerſus exiſteret. Cū vo uniuerſa ge
nera ⁊ uniuerſa q̄ꝫ mēbra leges ſuas ⁊ ordines ⁊
uſus ſibi attributos tueant̄. manifeſtū ē nihil for
tuito eſſe factū. qm̄ diuine rōnis diſpoſitio ſerua
tur verū alias refellemus Epicurū nūc de prouí
dentia ut cepimus diſſeramus.

De dei p̄uidētia circa uſeꝫ hoīs fabricā Ca. vij

Eus igit̄ ſolidamēta corpis q̄ oſſa dicūtur.
nodata ⁊ adiuncta inuicē neruis alligauit
atqꝫ conſtruxit. quibus mens ſi excurrere aut re
ſiſtere velit. tanq̄ retinaculis vteret̄: ⁊ quidē nul
lo labore. nulloqꝫ conatu ſed minimo nutu toti⁹
corpis molē tēperaret ac flecteret Hec aūt viſceri
bus operuit ut quēcūqꝫ locum decebat: vtiqꝫ ſo
lida oſſa concluſa tegerent. Item viſcerib⁹ ipſis
venas admiſcuit quaſi riuos per corpus ōne di
uiſos perque diſcurrens humor et ſanguis uni
uerſa mēbra ſuccis vitalibus irrigaret. ⁊ ea viſce
ra formata in eū modū qui vnicuiqꝫ generi ac lo
co aptus fuit. ſuperiecta pelle contexit. Quā vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

ſola pulchꝛitudine decoꝛauit vl ſetis adoperuit.
vel ſquamis muniuit vel plumis inſignibꝰ adoꝛ
nauit. Illud vero cõmentũ dei mirabile. ꝙ vna
diſpoſitio ⁊ vnus habitus innumerabiles aĩan
tiũ ꝑferat varietates. Nã in oĩbus fere q̃ ſpirant
eadẽ ſeries ⁊ oꝛdo mẽbꝛoꝝ eſt. Pꝛimũ eĩ caput ⁊
huic annexa ceruix. itẽ collo pectus adiunctũ. ⁊ ex
eo ꝓminẽtes armi. adherens pectoꝛi venter. Itẽ
ventri ſubnexa genitalia Vltimo loco femoꝛa pe
deſqꝫ. nec ſolũ mẽbꝛa ſuã tenoꝛẽ ac ſitũ in oĩbus
ſeruãt: ſed etiã ꝑtes membꝛoꝝ. Nã in vno capite
ipſo certã ſedẽ poſſident aures. certã oculi. nares
itẽ. os quoqꝫ ⁊ in eo dẽtes ⁊ lingua. Que oĩa cum
ſint eadẽ in oĩbus animãtibꝰ. tñ infinita ⁊ multi
plex diuerſitas figuratoꝝ eſt. ꝙ ea q̃ dixi aut ꝓdu
ctioꝛa aut ꝯtractioꝛa liniamẽtis varie differenti
bus ꝯpꝛehenſa ſunt. Quid illud: Nõne diuinum
qđ in tãta viuentiũ multitudine vnũquodqꝫ aĩal
in ſui genere ⁊ ſpẽ pulcherrimũ eſt: Vt ſi quid vi
ciſſim de altero in alteꝝ tranſferat. nihil impedi
tius ad vtilitatẽ. nihil defoꝛmius ad aſpectum vi
deri neceſſe ſit. Vt ſi elephãto ceruicẽ prolixã tri
buas aut camelo bꝛeuẽ vel ſi ſerpentibus pedes
aut pilos addas: in quibꝰ poꝛrecti equaliter. cor
poꝛis lõgitudo nihil aliud exhibeat: niſi maculis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

terga diſtincti et ſquãmaꝝ leuitate ſuffulti. in lu
bricos tractus ſinuoſis flexib⁹ laberent̃ In q̃dru
pedib⁹ aũt. Idẽ artifex ꝯtextũ ſpine a ſummo ca-
pite deductũ longius extra corpus eduxit. et acu
minauit in caudã vt obſcene corꝑis ꝑtes: vel pro
pter feditatẽ tegerent̃. vel ꝓpter teneritudinẽ mu
nirent̃ vt aĩalia quedã minuta ⁊ innocẽtia motu
eius arcerent̃ a corꝑe. Qd̓ mẽbꝛũ ſi detrahas. im
ꝑfectũ fit aĩal ac debile Vbi aũt rõ ⁊ manus eſt tã
nõ eſt id neceſſariũ q̃ indumentũ piloꝝ. Adeo in
ſuo queq; genere aptiſſime ꝯgruũt vt neq; nudo
quadrupede neq; hoĩe tecto excogitari quicq̃ tur
pius poſſit. Cũ tñ ipſa nuditas hoĩs mire ad pul
chritudinẽ valeat. nõ tñ etiam capiti cõgruebat
Texit ergo illud pilo ⁊ q꞉ in ſummo futuꝝ erat q̃ſi
ſummũ edificij culmẽ ornauit. q̃ ornatus nõ ẽ in
orbẽ coactus. aut in figurã pilei teres factus ne
quibuſdã ꝑtibus eẽt informis: ſed alibi infuſus
alibi retractus ꝓ cuiuſlibet loci decẽtia. frons er
go vallata ꝑ circuitũ ⁊ ꝑtibus effuſi añ aures ca
pilli ⁊ earũ ſumme ꝑtes in corone modũ cincte et
in occipitiũ oẽ ꝯtectũ. ſpẽm miri decoris oſtentat
Iã barbe rõ incredibile ẽ. quãtũ ꝯferat ad digno
ſcendã corpoꝝ maturitatẽ. vel ad differẽtiã ſexus
vel decoris vtilitatis ac roboris vt videatur oĩno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

non conſtatuta fuiſſe totius corporis ratio. ſi quic ꝙ aliter eſſet effectum

¶ De forma hoīs ꝛ oīm mēbroꝝ habitudine. ſed ſpecialiter de auribꝰ ꝛ oculis.

Caput viiij.

Nunc rōem totius hoīs ondā: ſingulorūq; mēbroꝝ q̄ in corpe apte aut opta ſunt. vtilitates ꝛ habitus explicabo. Cū igit̃ ſtatuiſſ; deus ex oībus aīalibus ſolū hoīem facere celeſtē. cetera vniuerſa terrena. hūc ad celi ↄtemplationē rigidū erexit vbi pedē conſtituit ſcilicet vt eadē ſpectaret vn̄ illi origo ē. Illa vero depſſit ad terrā. vt qꝛ nulla his īmortalitatis expectatio eſt. toto corpore in humum ꝓiecta. vētri pabuloq; ſeruirēt Hoīs itaq; ſolius recta rō ꝛ ſublimis. ſtatꝰ et vultus deo patri cōis ac ꝓximꝰ. originē ſuā fictorēq; teſtat̃. Eius ꝓpe diuina mēs. qꝛ nō tantū aiantiū que ſt̄ in terra. ſed etiā ſui corpis ē ſortita dn̄atū. In ſūmo capite collocata. tanꝗ̄ in arce ſublimis ſpeculatur omnia ꝛ cōtuetur. Hanc eius aulam non obductam porrectamq; formauit. vt in mutis animalibus. ſed orbi ꝛ globo ſimilem qꝛ orbis rotunditas ꝑfecte ratiōis eſt ac figure Eo igitur mens ꝛ ignis ille diuinus tanꝗ̄ coelo tegitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Cuius cum ſummū faſtigium naturali veſte te
xiſſet. priorem partem que dicitur facies. neceſſa
rijs membrorꝫ miniſterijs: ⁊ inſtruxit pariter et
ornauit. At primū oculorum orbes concauis fora
minibus concluſit quo foratu frōtem nominatā
Varro exiſtimauit ⁊ eos neqꝫ minus neqꝫ ampli
us ꝙ̄ duos eſſe voluit: quod ad ſpeciem nullus ē
perfectior numerus ꝙ̄ duorum. ſicut ⁊ aures du
as quarum duplicitas incredibile eſt quantam
pulchritudinē preferat. ꝙ tamē pars vtraqꝫ ſimi
litudine ornata ē. tum vt veniētes altrinſecus vo
ces facilius colligant᷑. nā ⁊ forma ipſa mirādum
in modū ficta. ꝙ earum foramina voluit eſſe nu
da ⁊ inobſepta quod ⁊ minus decorum ⁊ minus
vtile fuiſſet. quoniā ſimpliciū cauernarū angu
ſtias preteruolare vox poſſet: niſi perceptam per
cauos ſinus et repercuſſu retentam foramina ip
ſa conueherent. Illis ſimilia vaſculis quibus im
poſitis ſolent anguſtiora vaſa compleri. Eas igi
tur aures (quibus eſt inductum nomen a vocibꝰ
hauriendis. Vnde Virgilius Vocemqꝫ his au
ribus hauſi. quia vocē ipſam greci
vocant ab auditu per immutationem littere. au
res velut audes ſunt nominate) Noluit deus ar
tifex mollibꝰ pelliculis informare que pulchritu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

dinē demerēt. pēdulas atq̄ flectētes. neq̄ duris ac ſolidis oſſibus: ne ad vſum īhabiles eſſent. im mobiles ac rigētes. ſed q̄ eſſet hoꝝ mediū excogi tauit vt eas cartilago mollioꝛ alligaret: ⁊ habent aptā ſimul ⁊ flexibilē firmitatē. In his audiendi tantū officiū ꝯſtitutū eſt. ſicut in oculis videndi. Quoꝝ p̄cipue inexplicabilis ē ac mira ſubtilitas q꞉ eoꝝ oꝛbes gēmaꝝ ſimilitudinē p̄ferētes. ab ea ꝑte q̄a videndū fuit. mēbꝛanis plucētibus texit vt imagines reꝝ ꝯtrapoſitaꝝ tanq̄ꝫ in ſpeculo re fulgētes: ad ſenſum intimū penetrarēt Per eas igiť mēbꝛanas ſen ſus ille qui dꝛ mens ea q̄ ſunt foris trāſpicit. ne foꝛte exiſtēs aut imaginū incur ſione nos cernere vt ꝓhi dixerūt. Qm̄ videndi of ficiū in eo debet eſſe: qđ videt nō in eo qđ videtur. aut intentōe aeris cū acie: aut effuſione radiorū: Qm̄ ſi ita eſſet radiū quē oculis aduertimus: vi deremus: donec intētus aer cū acie aut effuſi ra dij ad id qđ videndū eſſet: ꝑtinerēt: Cū aūt videa mus eodē momēto tp̄is plerūq̄ꝫ vero aliud agen tes: nihilominus tū vniuerſa q̄ ꝯtra ſunt poſita intueamur Verius ⁊ manifeſtius eſt mentē eſſe que ꝑ oculos ea q̄ ſunt oppoſita tranſpiciat. quā ꝑ feneſtras lucēte vitro aut ſpeculari lapide obdu ctas. ⁊ iccirco mēs ⁊ volūtas ex oculis ſepe digno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

ſcitur Qđ quidē vt refelleret Lucretius. ineptiſſi
mo vſus eſt argumēto Si enī mens inquit ꝑ ocu
los videt: erutis ⁊ effoſſis oculis magis videret.
quī euulſe cū poſtib⁹ fores plus inferūt luminis
ꝙ̄ ſi fuerint obducte nimirū ipſi vel potius Epi
curo qui eū docuit effoſſi oculi erant: ne viderent
effuſos orbes ⁊ ruptas oculoꝝ fibras: ⁊ fluentē ꝑ
venas ſanguinē. ⁊ creſcētes ex vulnerib⁹ carnes
et obductas ad vltimū cicatrices nihil poſſe lucis
ad mittere niſi forte aurib⁹ oculos illos naſci vole
bat: vt nō tā oculis: ꝙ̄ foraminib⁹ cerneremꝰ quo
nihil ad ſpēm fedius ad vſum inutilius fieri pt.
Quantulū enī videre poſſemus: ſi mens ab inti
mis penetralibus capitis ꝑ exiguas cauernarū
rimulas attēderet. vt ſi quis vellet trāſpicere ꝑ cicu
tā: nō plus profecto cernat ꝙ̄ cicute ipſius capaci
tas cōprehēdat. Itaqꝫ ad videndū mēbris potius
in orbē cōglobatis opus fuit: vt viſus illatū ſpar
geret. Et q̄ in priori facie adhererēt vt libere poſ
ſint oīa ꝯtineri. Ergo ineffabilis diuine ꝓuiden
tie virtus fecit duos ſimilimos orbes eoſqꝫ ita de
uinxit: vt nō in totū ꝯuerti ſed moueri tñ ac flecti
cū modo poſſent. Orbes aūt ipſos humori puri
ac liquore plenos eē voluit: in quoꝝ media parte
ſcintille luminū concluſe tenerentur: quas pupil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

las nuncupamus: in quibus puris ac ſubtilibus
cernendi ſenſus ac rō ꝯtinetur. Per eos igitur or
bes ſe ipſam mens intēdit vt videat miraqꝫ rōne
in vnū miſcet᷑ ⁊ cōiungit᷑ amboꝝ luminū viſus.

¶ Contra eos qui ſenſus falſos eſſe contendunt
Caput nonum

Jbet hoc loco illoꝝ rephendere vanitatem
qui cū volunt oſtendere ſenſus falſos eſſe:
multa colligūt in quibus oculi fallant᷑ inter que
illud etiā qđ furioſis ⁊ ebrijs oīa duplicia vide
antur: quaſi vero eius erroris obſcura ſit cauſa
ideo em̄ fit quia duo ſunt oculi. ſed quō id fiat acci
pe. Viſus oculoꝝ intentōe animi cōſtat Itaqꝫ qm̄
mens (vt ſupra dictū eſt) oculis tanqȝ em̄ feneſtris
vtit᷑ non tantum hoc ebrijs aut inſanis accidit ſed
etiā ſanis ac ſobrijs. Nā ſi aliqđ nimis ꝓpius ad
moueas duplex videbit᷑. Certū eſt em̄ interuallū
ac ſpaciū quo acies oculoꝝ coit. Itē ſi retrorſū auo
ces aīm quaſi ad cogitandū ⁊ intentionē mentis
relaxes cū acies oculi vtriuſqꝫ ducit᷑ tunc ſinguli
videre incipiūt ſeparatim Si aūt rurſus intēderis
aciēqꝫ direxer᷑ coit in vnū ꝗcquid duplex videbat᷑
quid ergo mirū ſi mens veneno ac potentia vini
diſſoluta dirigere ſe nō pt ad videndū ſicut ne pe
des quidē ad ambulandū neruis ſtupeſcentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

debiles aut ſi vis furoris in cerebrū ſeniēs diſcor
diam diſiungit oculorū: quod adeo verū eſt vt lu
cis hominibus ſi aut inſani aut ebrij fiant nullo
pacto poſſit accidere vt aliquid duplex videāt q̄re
ſi ratio apparet cur illi fallunt᷑ manifeſtū eſt non
eſſe falſos ſenſus: qui āt non fallunt᷑ ſi ſunt puri ⁊
integri aut ſi falluntur mens tamē que illorum
nouit errorem

¶ Ad oculoꝝ fabricam redit et omnium membro
rum habitudinem ſed ſpecialiter que vſq̄ ad ven
trem per cutem apparent Caput x.

Ed nos ad dei opera reuertamur vt igitur
oculi munitiores eēnt ad iniuria eos cilio
rum tegminibus occuluit: vnde oculos dictos eē
Varroni placet. Nā et ipſe palpebre quibꝰ mobi
litas ineſt palpitatio vocabulū tribuit pilis in or
dine ſtantibꝰ vallate ſeptū oculis decentiſſimū p̄
bent quaꝝ motus aſſiduus incōprehenſibili cele
ritate cōcurrens ⁊ videndi tenorē non impedit et
reficit obtutū: acies em̄ id eſt mēbrana illa perlu
cens quā ſiccari ⁊ obareſcere non oportet niſi hu
more aſſiduo terſa pure niteat obſoleſcit. Quid
ipſa ſuꝑciliorū faſtigia pilis breuibus adornata
Nonne quaſi aggeribꝰ ⁊ munimentū oculis ne
quid ſuperne incidat ⁊ ſpeciem ſimul preſtāt. Ex

quorum confinio naſus exoriens ⁊ veluti equali
porrectus iugo vtrāq; aciem ſimul ⁊ diſcernit ⁊
munit. Inferius quoq; genaꝝ non indecens tu
mor in ſimilitudinem colliū leuiter exurgens ab
omni parte oculos efficit tutiores: prouiſumq; ē
ab artifice ſūmo vt ſi quis forte vehemētior ictus
extiterit eminentib⁹ repellať naſi vero ꝑs ſuꝑior
vſq; ad mediū ſolida formata ē. inferior aūt carti
lagine adheret mollita vt ad vſum digitoꝝ poſſit
eſſe tractabilis. In hoc āt quāuis ſimplici mēbro
tria ſꝫ officia ꝯſtituta. vnū ducēdi ſpūs. alterū ca
piēdi odoris. terciū vt ꝑ eius cauernas purgamē
ta cerebri defluāt. Quas ipſas deus q̄; mirabili.
q̄; diuina rōe molitus eſt. vt tn̄ hiatus ipſe naſi
oris ſpēm nō deformaret. Qđ erat plane futurū
ſi ſimplex foramē pateret At id velut pariete per
mediū ducto īterſepſit atq; diuiſit. fecitq; ipā du
plicitate pulcherrimū Ex q̄ intelligiť q̄; tm̄ dualis
numer⁹ vna ⁊ ſimplici ꝯpage ſolidat⁹ ad reꝝ va
leat ꝑfectionē. nā cū ſit corpus vnū tm̄ totū ex ſim
plicib⁹ mēbris cōſtare nō poterat niſi vt ꝑtes vel
dextre vel ſiniſtre. itaq; vt pedes duo et itē man⁹
nō tm̄ ad vtilitatē aliquā vſuſq; vel ḡdiēdi vel fa
ciendi valēt: ſed ⁊ habitū decorēq; admirabilē ꝯfe
runt. Sic et in capite qđ totius diuini opis quaſi

culmen eſt ⁊ auditus in duas aures. ⁊ viſus ī du
as acies ⁊ odoratio in duas nares a ſūmo artifice
diuiſa eſt. Quia cerebrū in quo ſentiendi rō eſt q̄
uis ſit vnū. tn̄ in duas ꝑtes mēbrana interueniē
te diſcretū eſt. ſed ex hoc qđ ſapientie domiciliū vi
det. licet ſit vnū. duos tn̄ intrīſecus ſinus hꝫ. qui
bus viui ſanguis ꝯtinent. ſepto intercedēte diui
ſi. vt ſicut in ipſo mūdo ſumma rex vel de ſimpli
ci duplex. vel de duplici ſimplex et gubernat et
cōtinet totū. ita in corꝑe de duob⁹ vniuerſa cōpa
cta indiſſociabilē ꝓtenderēt vnitatē Oris ꝗ̄ꝫ ſpe
cies et rictus ex tranſuerſo patefatus. q̄ꝫ vtilis q̄ꝫ
decēs ſit enarrari nō p̄t. cuius vſus in duob⁹ con
ſtat officijs. ſumēdi victus ⁊ loquēdi Lingua int⁹
incluſa. q̄ vocē motibus ſuis in ỽba diſtēdit et eſt
interpres animi Nec tn̄ ſola p̄t ꝑ ſe eloquēdi mu
nus implere niſi acumen ſuū palato illiſerit. niſi
adiuta vł offenſione dentiū vel cōpreſſione labio
rū. dētes tn̄ plus cōferunt ad loquendū Nā hi in
fantes nō ante incipiūt fari. q̄ꝫ dētes habuerint.
et ſenes amiſſis dentib⁹ ita balbutiūt vt ad īfan
tiā reuoluti denuo eſſe videant̄ Sꝫ hec ad hoīem
ſolū ꝑtinēt aut ad aues in quib⁹ acuminata et vi
brata certis motib⁹ lingua: īnumerabiles cōcin
nis flectiones. et ſonoꝝ varios modos exprimit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Habet pterea ꝛ aliud officiū. quo in oībus ſed tñ
ſolo in mutis vtit̃. qḋ cõtrarios et cõmolitos den
tibus cibos colligit. ꝛ cõglobatos vi ſna deprimit
et trãſmittit ad ventrẽ Itaqꝫ Varro a ligãdo cibo
putat lingue nomẽ impoſitũ Beſtias etiã potu
adiuuat. Protẽta em̃ cauataqꝫ hauriũt aquã. eã
qꝫ ꝯphenſam lingue ſinu ne tarditate ac mora de
fluat. ad palatũ celeri mobilitate ꝯplodũt Hec ita
qꝫ palati cõcauo tãq̃ꝫ teſtudine tegit̃. eãqꝫ dentiũ
ſeptis deus q̃ſi muro circũuallauit Dentes ãt ip
ſos ne nudi ac reſtricti magꝭ horrori q̃ꝫ ornamẽto
eẽnt gingiuis mollibꝰ q̃ a gignẽdis dẽtibꝰ noĩan
tur. ac deinde labiorꝫ tegminibꝰ honeſtauit. q̃rũ
durities ſicut ĩ molari lapide maior ẽ ꝛ aſpior. q̃ꝫ
in ceteris oſſibꝰ vt ad ꝯterendos cibos pabulũqꝫ
ſufficerẽt. Labra ipſa q̃ q̃ſi antea coherebant: quã
decẽter intercidit. q̃rꝫ ſuperius ſub ipſa mediate
nariũ lacuna quadã leui q̃ſi valle ſignauit: infe
rius honeſtatꝭ grã foras molliter explicauit. nã
qḋ attinet ad ſaporem capiendũ fallitur q̇ſquis
hũc ſenſũ palato in eſſe arbitrat̃. Lingua eſt em̃ q̃
ſapores ſentiunt̃. nec tñ tota. nã ptes eius q̃ ſunt
ab vtroqꝫ latere tenuriores. ſaporẽ ſubtiliſſimis
ſenſibꝰ trahũt. Et cũ neqꝫ ex cibo quicq̃ꝫ. neqꝫ ex
potione minuat̃. tñ ĩenarrabili mõ penetrat ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

ſenſū ſapor eadē rōe.q̄ nihil d e q̄cū q; materia odo
ris decerpit Cetera q̄; decora ſū. vix exp̄mi p̄t De
ductū clemēter a genis mentū: ⁊ ita īferi⁹ ꝯcluſū
vt acumē ei⁹ extremū ſignare videat᷑.leuit impſ
ſa diuiſio Rigidū ac teres collū ſcapule velut mol
lib⁹ iug; a ceruice dimiſſe: valida ⁊ ſubſtricta ner
uis ad fortitudinē brachia īſignib⁹ tor; extētū la
certoꝝ igēs robur: vtil᷑ ac decēs flexura cubitorū
Quid dicā de manib⁹ rōis ac ſapīe miſtr; Quas
ſollertiſſim⁹ artifex plano ac modice ꝯcauo ſinu
fictas.vt ſi q̄d tenēdū ſit apte poſſit īcidere.ī digi
tos ēmīauit.ī q̄b⁹ difficile ē expedire.vtꝝ ne ſpēs
an vtilitas maior ſit.Nā et nūer⁹ pfect⁹ ac plen⁹
et ordo ac ḡdus decētiſſim⁹.⁊ ī articlo ꝝ partū cur
uatura flexibil᷑.⁊ forma vnguiū rotūda concauis
tegminib⁹ digitoꝝ. faſtigia ꝯprehendēs atq; fir
mās.ne mollitudo carnis ī tenēdo cederet.mag
nū p̄bet ornatū. Illō v̄o ad vſu; mir; modis habi
le.q᷑ vn⁹ a ceter; ſepat⁹ cū ipſa manu orit᷑.et in di
uerſū maturi⁹ findit᷑ Qui ſe velut obuiū ceter; p̄
bēs.oēm tenēdi faciēdiq; rōem vel ſol⁹ vl᷑ p̄cipue
poſſidet tāq̄; rector oīm atq; moderator. Vn̄ etiā
pollicis nomē accepit. q᷑ vi ⁊ ptāte inter ceteros
polleat. Duos quidem articulos extantes habet
nō vt alij ternos. ſed vnus ad man⁹ carnē nectit

pulchritudinis grã. ſi em̄ fuiſſet tribus articulis
et ipſe diſcretus. feda et indecora ſpẽs adimiſſet
manib⁹ honeſtatẽ nã pectoris latitudo ſublimis
et expoſita oculis: mirabilẽ pre ſe fert habitus ſui
dignitatẽ Cui⁹ hec cã eſt. q̄ videt̄ hoiem ſolũ de⁹
veluti ſupinũ formaſſe Nã fere nullũ aĩal iacere
in tergũ p̄t. mutas ãt aĩantes quaſi alterno late
re iacẽtes finxiſſe: atq̧ ad terrã ꝯpreſſiſſe. Idcirco
illis anguſtũ pectus: ꝛ ab aſpectu remotum ꝛ ad
terrã verſus abiectũ Hoĩs aũt patens ꝛ rectũ. q̄r
plenũ rõnis a celo datũ humile aut indecens eſſe
nõ debuit. Papille q̄q̧ leuiter eminẽtes et fuſcio
ribus ac paruis orbib⁹ coronate. non nihil venu
ſtatis feminis ad alendos fetus date marib⁹ ad
ſolũ decus ne informe pectus ꝛ q̄ſi mutilũ videre
tur. Huic ſuddita eſt planicies vẽtris. quã mediã
fere vmbilicus non indecenti nota ſignat ad hoc
factus vt p̄ eũ fetus dũ eſt in vtero nutriatur

¶ De viſceribus ꝛ iteſtinis vſq̧ ad mẽbra genita
lia Caput xi.

Equit̄ neceſſario vt de internis q̄q̧ viſceri
bus dicere incipiam. quibus non pulchri
tudo quia abdita ſunt. ſed vtilitas incredibilis at
tributa eſt. q̄m opus fuerat vt terrenũ hoc corp⁹
ſucco aliquo de cibis ac potibus aleretur ſicut ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

ra ipſa imbribus ac pruinis Prouidētiſſimus ar
tifex in medio eius receptaculū cibis fecit. quib⁹
cōcoctis ⁊ liquefactis vitales ſuccos mēbris oīb⁹
diſpartiret. Sed cū homo cōſtet ex corꝑe atq̧ aīa
illud qđ ſupra dixi receptaculū ſoli corpori preſtet
alimentū: aīe vero aliā ſedē dedit. fecit eīm genus
quoddā viſcerū molle atq̧ rarū qđ Pulmonē vo
camus. eūq̧ non in vteri modū finxit ne effunde
retur ſimul ſpūs aut īflaret ſimul Ideoq̧ ne ple
nū quidē viſcus effecit. ſed inflabile atq̧ aeris ca
pax vt paulatim ſpm̄ reciperet: dū vitalis vētus
ꝑ illā ſpergitur raritatē. ⁊ eundē rurſus paulatī
redderet dū ſe ex illo explicat. Ipſa eīm viciſſitudo
et ſpirandi reſpirandiq̧ tractus vitā ſuſtentat in
corꝑe. Cū ergo duo ſunt in homīe receptacula.
vnū aeris qđ alit aīam. Alterū ciboꝝ qđ alit corp⁹
duas eſſe ꝑ collū phiſtulas neceſſe eſt cibalē ac ſpi
ritalē quaꝝ ſuperior ab ore ad ventrē ferat: Infe
rior a naribus ad pulmonē. quaꝝ rō ⁊ natura di
uerſa eſt. Ille eīm qui eſt ab ore tranſitus mollis
effectus ē. ⁊ qui ſemꝑ clauſus cohereat cibi. ſicut
os ipm̄. qm̄ potus ⁊ cibus dimota ⁊ patefacta gu
la. qr corꝑales ſunt: ſpaciū ſibi trāſmeandi faciūt
Spūs cōtra qui eſt incorꝑalis ac tenuis. qr ſpaci
um ſibi facere nō poterat. accepit viā patentem.

qui vocat̃ gurgulio. Is ꝯſtat ex oſſibus flexuoſis
ac mollibus quaſi ex annulis cicute modū inuicē
cōpactis ⁊ coherentibꝰ. patetq̃ hic ſemꝑ trāſitus
Nullā eñ requiē meandi habere ſpūs p̄t. q̃ is q̇
ſemꝑ ꝯmeat dimiſſa vtiliter de cerebro mēbri por
tione: cui vua nomē eſt: velut occurſu quodam re
frenat̃. ne aut teneritudinē domicilij cū impetu
veniens attracta peſtilenti aura corrūpat. aut to
tā nocendi violentiā internis receptaculis prefe
rat. Ideoq̃ etiā nares breuiter ſunt aꝑte q̄ iccirco
ſit noīant̃. quia ꝑ eas vel odor vel ſpūs nare non
deſinit Tamē hec phiſtula ſpiritalis non tantum
ad nares verum ad os quoq̃ iter patet in extre
mis palati regiōibus: vbi ſe folles fauciū ſpectā
tes vuā tollere incipiūt in tumorē. Cuius rei cā
et rō non obſcura eſt. Loquēdi eñ facultatē nō ha
beremus: ſi ſicut gule iter ad os tantū ita gurgu
lio ad nares tm̄ pateret. Aperuit igitur viā voci
diuina ſolertia ex illa phiſtula ſpiritali vt poſſet
lingua miniſterio ſuo fungi: ⁊ vocis ipſius in of
fenſum tenorē pulſibꝰ ſuis in v̇ba cōcidere. Qui
meatus ſi aliquo mō interceptus ſit mutū faciat
neceſſe ē. Errat eñ ꝑfecto quiſquis aliā cām pu
tat cur hoīes muti ſint. Nō eñ (vt vulgo credit̃)
vinctā gerunt linguā: ſed hi vocalē illū ſpm̄ ꝑ na

res quaſi mugiētes ꝓfundūt. qꝫ voci trāſitus ad
os: aut nullus oīno eſt: aut nō ſic patēs vt plenā
vocē poſſit emittere. Qđ plerūqꝫ natura fit. ali
qñ etiam caſu accidit vt morbo aliquo hic aditus
obſeptus vocē non trāſmittat ad linguā: faciatqꝫ
de loquētibus mutos. qđ cū acciderit. aditū hꝫ: ob
ſtrui neceſſe eſt vt qꝫ vocem emittere nō p̄t. ne ad
mittere quidē poſſit. loquēdi ergo cā patefactus
eſt hic meatus. Jllud quoqꝫ p̄ſtat vt in lauacris
celebrandis quia nares calorē ferre non poſſunt.
aer feruens ore ducatur. Jtē ſi forte ſpiramenta
narium frigoris pituita p̄clu ſerit ꝑ os aurā tra
here poſſumus. ne obſtructa meandi facultate
ſpiritus ſtrāguletur cibi vero in aluum recepti
et cum potus humore permixti. cum iam calore
percocti fuerint eorum ſuccus inenarrabili mo
do per membra effuſus irrigat vniuerſum cor
pus et vegetat inteſtinorum quoqꝫ multiplices
ſpine ac longitudo in ſe conuoluta et vno tamen
ſubſtricta vinculo: qđ mirificum dei opus eſt. nā
vbi maceratos ex ſe cibos aluus emiſerit. paulatī
per illos internorum amfractus extrudūtur. vt
quicquid ipſis īeſt ſucci. quo corpus alit᷑. mēbris
oībus diuidat᷑ Et tū ne qui forte obhereāt ac reſi
ſtant: qđ fieri poterat propter ipſorum voluminū

flectiones i ſe ſepe redeũtes. ⁊ fieri ſine pnicie nõ poterat Oppleuit ea intrĩſecus craſſiore ſucco: vt purgamenta illa ventris ad exitus ſuos facilius p lubricũ niterent̃. Illa quoqȝ rõ ſubtiliſſima ẽ. ꝙ veſica (cuius vſum volucres nõ hñt) cũ ſit ab inteſtinis ſegata: nec vllã habeat phiſtulam qua ex illis venã trahat. ↄplet̃ tñ ⁊ humore diſtendit̃. Id quõ fiat nõ eſt difficile puidere Inteſtinorũ eñi ptes q̃ ab aluo cibũ potũqȝ ſuſcipiũt. patẽtiores ſꝫ ꝙ cetere ſpine ⁊ multo tenuiores He veſicã circũplectunt̃ ⁊ ↄtinẽt. Ad quas ptes cũ potus ⁊ cibus mixta puenerint. fimũ quidẽ craſſius ſit et tranſmeat humor aũt oĩs p illã teneritudinẽ pcollat̃. eũqȝ veſica cui⁹ aque tenuis ſubtiliſqȝ mẽbrana eſt. abſorbet ⁊ colligit eũ vt foras qua natura exitum patefacit emittat.

¶ De mẽbris conceptionis ⁊ ipſius cõceptus phiſica ratione Caput xij

E vtero quoqȝ ⁊ ↄceptiõe qm̃ de internis loquimur dici neceſſe eſt. ne q̃d pteriſſe videamur. Que quãqȝ in opto latent: ſenſus tñ atqȝ intelligẽtia latere nõ pñt. Vena in marib⁹ q̃ ſemĩa cõtinet duplex eſt paulo interior. ꝙ illud humorꝫ obſceni receptaculũ Sicut eñi renes duo ſꝫ iteq̃⁹ teſtes: ⁊ vene ſeminales due in vna tñ cõpage co

her ẽteoꝛ,ꝙ videmus in corporib⁹ aïaliũ cũ inter
fecta patefiũt ſed illa dexterioꝛ maſculinũ cõtinet
ſemẽ. ſiniſterioꝛ femininũ. Et ideo in toto corpo
re ꝑs dextra maſculina ẽ. ſiniſtra vero feïa. Jp̃m
ſemẽ quidẽ aiunt ex omni corꝑe ad venã genita
lẽ cõfluere ibiq; cõcreſcere Sed hoc hũana mens
qũo fiat nõ p̃t cõprehendere Jtẽ vi ſeminis vter⁹
in duas ꝑtes ſe diuidit q̃ in diuerſu; diffuſe ac re
flexe circũplicunť ſicut arietis cornua Que ꝑs in
dexterã retorqueť maſculina eſt q̃ in ſiniſtrã feïa
eſt. Conceptũ igiť Varro ⁊ Ariſtoteles ſic fieri ar
bitranť. Aiunt nõ tm̃ maribus ineſſe ſemẽ. verũ
etiã feminis ⁊ inde plerũq; matribus ſiſes ꝓcre
ari. ſed eaꝝ ſemẽ ſanguine; eſſe purgatũ. Quod
ſi recte cũ virili mixtũ ſit vtraq; ꝯcreta ⁊ ſimul co
agulata iformari Et primũ quidẽ coꝛ hoïs cõfin
gi:q in eo ſit et vita hoïs ⁊ ſapiẽtia. Deniq; totũ
opus q̃draageſimo die conſummari Ex abortioni
bus hec fortaſſe collecta ſunt. Jn auiũ tñ fetibus
primũ oculos fingi dubiũ nõ eſt. qꝺ in ouis ſepe
dep̄hendim⁹ Vñ fieri nõ poſſe arbitroꝛ qui fictio
a capite ſumat exoꝛdiũ Siſitudines ãt in corpori
bus filioꝝ ſic fieri putãt. Cũ ſemina inter ſe ꝑmi
xta coaleſcant ſi virili ſuꝑauerit patri ſimilẽ pro
uenire ſiue marẽ ſeu feminã Si muliebre preua

fuerit ꝓgenie͂ cuiuſcu͂qꝫ ſexus ad imagine͂ rn͂de
re maternā. Id aūt ꝑualet e duob⁹ qḋ fuerit vbe
rius. Alteꝝ em̄ quodām̄ amplectitur ac icludit.
Hinc plerūqꝫ fieri vt vni⁹ tm̄ liniamēta ꝓtendat.
Si vero equa fuerit ex pari ſemēte permixtio. fi
guras q̄ꝫ miſceri vt ſoboles illa cōis aut neutrū
referre videat᷑. q꞉ totū ex altero nō haber. aut vtꝝ
qꝫ. q꞉ patrē de ſingulis imitata eſt. nā in corpori
bus aīaliū videmus. aut ꝯfundi parentum colo
res aut fieri terciū neutri generantiū. ſil͛em aut
vtriuſqꝫ ſic exprimi. vt diſcolorib⁹ mēbris per om
ne corpus cōcors mixtura varietur. Diſpares q̄ꝫ
nature h̄ mō fieri putant᷑ cū forte i leui vteri par
tē maſculine ſtirpis ſemē inciderit. Marē quidē
gigni opinatio eſt. ſed q꞉ ſit in feminina ꝑte cōce
ptus Aliquid in ſe habere femineū. ſupra quam
decus virile patiat᷑. vel formā inſignē vel nimiū
candorē: vel corpis lenitatē: vel artus delicatos:
vel ſtaturā breuē. vel vocē gracilē: vel aīm imbe
cillū: vel ex his plura. Item ſi partē in dextra: ſe
men feminini ſexus influxerit feminā quidē ꝓ
creari. ſed q̄m in maſculina parte concepta ſit. ha
bere in ſe aliquid virilitatis vltra q̄ ſexus ratio
ꝑmittat: aut valida mēbra: aut vultū indecorem:
aut vocē robuſtā: aut animū audacē aut ex his

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

plura. Si vero maſculinū in dexterā: femininū
in ſiniſtrā ꝑuenerit. vtroſq; fetus recte perueni
re. vt ⁊ femininis per oīa nature ſue decus ꝯſtat
et marib⁹ tā mente ꝙ̃ corpe robur virile ſeruet.
Illud vero ipſum ꝙ̃ mirabile conſtitutum dei: ꝙ
ad conſeruationē generū ſingulorū duos ſexus
maris ⁊ femine machinatus eſt: quibus inter ſe
per voluptatis illecebras copulatis ſucceſſiua ſo
boles pareretur. ne omne genus viuentiū cōdi
tio mortalitatis extingueret. Sed plus roboris
maribus attributū eſt: quo facilius ad pacientiā
iugi maritalis feīe cogerentur Vir itaq; nomia
tus eſt ꝙ maior in eo vis eſt ꝙ̃ in feīa. et hinc vir
tus nomen accepit. Item mulier vti Varro inter
pretatur a mollicie. immutata ⁊ detracta littera
velut mollier. cui ſuſcepto fetu cū partus appro
pinquare iam cepit. turgeſcētes iam mãme. dul
cibus ſuccis extenduntur. ⁊ ad nutrimenta naſcē
tis fontibus lactis fecundū pectus exuberat. nec
enim decebat aliud. ꝙ̃ vt ſapiens animal a corde
alimoniam duceret Idq; ipſum ſolertiſſime com
paratum eſt vt candens ac pinguis humor tene
ritudinē noui corporis irrigaret. donec ad capi
endos fortiores cibos et dentibus inſtruatur. et
viribus roboretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Sed redeamus ad propoſitum vt cetera que ſu perſunt. breuiter explicemus

¶ Contra illos qui per voluptatem mēbris geni talibus abutunt: ⁊ ſubditoꝝ membroꝝ firma.

Caput xiij.

Oterā nūc ego ipſoꝝ quoq; genitaliū mē broꝝ mirificā rōem tibi exponere niſi me pudor ab hmōi ſermone reuocaret. Itaq; a nobis indu mēto verecūdie que ſunt pudēda velent. Quod ad hāc rē attinet queri ſatis eſt hoīes impios ac pfanos ſummū nefas cōmittere qui diuinum et mirabile dei opus ad ꝑpagandā ſucceſſionē inex cogitabili rōne pu⁊ſum: ⁊ ad affectus ⁊ ad turpiſ ſimos queſtus: vel ad obſcene libidinis pudēda opa cōuertunt. vt iā nihil aliud ſanctiſſima repe tant q̄; inanē eſt ſterilē voluptatē. Que reliq̄ cor poris ptes nō carent rōne ac pulchritudine. Con globata in nates caro q̄; ſedendi officio apta ⁊ ea dem firmior q̄; in ceteris mēbris: ne ꝑmente cor poris mole oſſibus cederet. Itē femoꝝ deducta et latioribꝰ thoris valida longitudo: quo facilꝰ onꝰ corpis ſuſtineret q̄; paulatim deficientē in angu ſtū genua determināt: quoꝝ decentes nodi flexu rā pedibus ad gradiendu;. ſedendūq; aptiſſimā prebēt. Item crura nō equali mō educta: ne inde

cens habitudo:formaret pedes ſed terẽtibꝰ ſuris
clemẽter extãtibꝰ ſenſimq̃ tenuatis ⁊ firma ſũt et
ornata In plãtis vͦo eadẽ quidẽ.ſed tñ lõge diſpar
q̃ ĩ manibꝰ rõ eſt Que qm̃ totius opis q̃ſi funda
mẽta ſũt.mirificus eas artifex non rotũda ſpẽ.ne
hõ ſtare nõ poſſet aut alijs ad ſtandũ pedibꝰ indi
geret ſicut q̃drupes ſ; porrectiores lõgioreſq̃ for
mauit.vt ſtabile corpꝰ efficerẽt planicie ſua. Vñ
illis inditũ nomẽ eſt digiti eq̃ totidẽ q̃t in manibꝰ
ſpẽm magis q̃ vſum pferentes. Ideoq̃ et iuncti
et breues ⁊ gradatim ꝯpoſiti Quoꝝ qui ẽ maximꝰ
qm̃ illũ ſicut ĩ manu diſcerni a ceteri opus nõ erat
ita in ordinẽ redactus eſt: vt tñ ab alijs magnitu
dine ac modico ĩteruallo diſtare videat̃ Nec eorũ
ſpecioſa germanitas:nõ leui adiumento nixũ pe
dũ firmat Cõcitati eñ ad curſum nõ poſſumꝰ niſi
digitis in humũ pſſis:ſoloq̃ nitentibꝰ impetum
ſaltũq̃ capiamus Explicaſſe videor oĩa. quoꝝ rõ
intelligi pt. Nunc ad ea venio que vel dubia vel
obſcura ſunt

¶Rõ de multꝭ q̃ ſũt in corpe rõ ſcire neq̃t Ca.xiiij

Multa eẽ ꝯſtat in corpe quoꝝ vim rõemq̃ ꝑ
ſpicere nemo (niſi q̃ fecit) pt An aliq̃s enar
rare ſe putat poſſe:q̃d vtilitatis:q̃d effectus habe
at tenuis mẽbrana illa plucẽs;q̃ circũnectit̃ aluꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

ac tegit. Quid renū gemina ſilitudo: Quos ait Varro ita dictos q₂ riui ab his obſceni humoris oriant̄: qđ ē longe ſecus q₂ ſpine altrīſecus ſpinis coherēt ⁊ ſīꝫ ab inteſtinis ſepati Quid ſplen. quid iecur: quid viſcera q̄ſi ex ↄturbato ſanguine videt̄ tur eſſe ↄcreta. Quid fellis amariſſimus liquor niſi forte illis credendū putabim⁹. qui affectū ira cūdie in ↄſtitutū ipſi putāt: pauorꝫ ī corde. leticie in ſplene Ipſius aūt iecoris officiū volunt eſſe vt cibos in aluo cōcoquat amplexu ⁊ calefactu ſuo: quidā libidīes reꝝ venerearꝫ in iecore ↄtineri ar bitrant̄ Primū iſta pſpicere acumē humani ſen ſus nō p̄t. q₂ hoꝫ officia in opto latēt nec viſus ſu os patefacta demonſtrant. Nā ſi iſta eſſet: fortaſſe placidiora queq₃ aīalia: vel nihil fellis oīno vł mi nus haberent q̄ꝫ fere timidiora plus cordis: laſci uiora plus ſplenis habuiſſent. Sicuti igitur nos ſentimus audire aurib⁹ oculis cernere. naribus odorare ita pfecto ſentirem⁹ nos felle iraſci ieco re cupere ſplene gaudere Cū aūt vnde affect⁹ iſti veniāt mīme ſentiam⁹ fieri p̄t vt aliūde veniāt ⁊ aliud viſcera illa q̄ꝫ ſuſpicamur efficiāt: nec tñ cō uincere poſſumus falſa illos qui hec diſputāt di cere. Sed oīa q̄ ad motus animi aīeq₃ ptineāt: tā obſcure alteq₃ rōnis eſſe arbitror vt ſupra hoīem

ſit ea liquido ꝑuidere Id tm̄ certū ⁊ indubitatum
eſſe debet res tot tāta viſcerū genera. vnū et idē
habere officiū. vt aīam cōtineāt in corꝑe Sꝫ quid
ꝑtie ſingulis neruis ſit iniunctuꝫ: quis ſcire niſi
artifex p̄t: cui ſoli opus ſuum notum eſt

¶ De obſcura vocis ratione Caput xv

E voce āt quā rōnem reddere poſſum⁹: grā
matici qdē ac pħi vocē eē definiūt aerē ſpū
verberatū Vn̄ v̇ba ſic nūcupata qd̄ ꝑſpicue falſū
eſt Nō em̄ vox extra os gignit̄. ſed intra ⁊ ideo ve
riſiſioꝛ ē illa ſnīa ſtipatū ſpm̄ cū obſtātia faucium
fuerit illiſuꝫ ſonū vocis exp̄mere: veluti cū in pa
tentē cicutā labroꝶ ſubiectā dimittim⁹ ſpm̄. ⁊ is
cicute cōcauo repcuſſus ac reuolutus a fundo dū
deſcendentē occurſu ſuo reddit: ad exitū nitens ſo
nū gignit ⁊ in vocalē ſpm̄ reſiliēs ꝑ ſe vētus aiat̄
Qd̄ quidem an verꝰ ſit deus artifex viderit. videt̄
em̄ nō ab oꝛe: ſed ab intimo pectoꝛe oꝛiri deniqꝫ et
ex oꝛe clauſo ⁊ narib⁹ emittit̄ ſonus q̄lis p̄t Pꝛete
rea ex maximo ſpū quo anhelam⁹: vox nō afficit̄
et leui et nō coarctato ſpū quotiēs volum⁹ efficit̄
nec eſt igitur ꝯpꝛehēſum qūo fiat aut quid ſit nec
me in academie ſententiā delabi putes quia nō
omnia ſunt compꝛehēſibilia. vt enim fatendum
et multa neſciri que voluit deus intelligentiam

hoīs excedere. ſic tñ multa eſſe que pñt ſenſibus ꝑcipi ⁊ rōne comphendi. Sed erit nobis contra phos integra diſputatio. conficiamus igitur ſpacium quo nunc decurrimus

Vbi ſit mentis ſedes et qua ratione corpore coniungatur Caput xvi.

Entis quoqꝫ rōem incōprehenſibilē eē q̄s neſciat. niſi qui oīno illā nō hꝫ: cū ipſa mēs quo loco ſit aut cuiuſmōi neſciat. Varia ḡ a phis de natura eius ac loco diſputa ſūt. Ac ego non diſſimulabo q̄d ipſe ſentiā nōqꝫ ſic eē affirmē qd̄ eſt inſipiētis in re dubia facere. Sꝫ vt expoſita rei difficultate intelligas quāta ſit diuinoꝝ opeꝝ magnitudo. Quidā ſedē mentis in pectore eē voluerūt qd̄ ſi ita eſt. quāta tandē miraculo dignū eſt rē in obſcuro ac tenebroſo habitaculo ſitā vi tāta rōis atqꝫ intelligētie luce v̄ſari tñ ꝙ ad eam ſenſus ex oīni corꝑis ꝑte cōueniūt qualibet regione mēbrorū pñs eſſe videat. Alij ſedē eius in cerebro eſſe dixerunt Et ſane argumētis ꝓbabilib⁹ vſi ſūt. oportuiſſe ſcꝫ ꝙ totius corꝑis regimē haberet: poti⁹ in ſummo tanq̄ in arce habitare nec quicq̄ eſſe ſublimi⁹ q̄ꝫ id qd̄ vniuerſum rōne moderet: ſicut ipē mūdi dñs ⁊ rector in ſūmo eſt. Deniqꝫ ꝙ ſenſus oīs .i. audiēdi ⁊ vidēdi ⁊ odorādi miniſtra mēbra

in capite ſunt locata: quoꝝ oĩm vſe nõ ad pectus
ſed ad cerebrũ ferãt. Alioquin neceẽ nos eẽt tardi⁹
ſentire: donec ſentiẽdi facultas lõgo itinere ꝑ col
lũ ad pectus vſqꝫ deſcẽderet. Hi vero aut nõ mul
tũ aut fortaſſe non erãt. Videt᷑ eñi mens q̃ dñatũ
corpis tenet: in ſũmo capite ꝯſtituta: tanq̃ȝ in celo
deus. Sed qñ in aliqua ſit cogitatõe comeare ad
pectus: et quaſi ad ſecretũ aliqđ penetrabile ſece
dere. vt cõſiliũ tanq̃ȝ ex theſauro recõdito eliceat
ac ꝓferat. Ideoqꝫ cũ intenti ad cogitandũ ſumus
et cũ mens occupata in altũ ſe addiderit: neqꝫ au
dire q̃ circũſonant: neqꝫ videre q̃ obſtãt ſolemus.
Id vero ſiue ita eſt admirandũ ꝑfecto eſt qũo id
fiat cũ ad pectus ex cerebro iter pateat. Siue aũt
nõ hoc nihilominus admirandũ eſt ꝙ diuina ne
ſcio qua rõne fiat vt ita eſſe videat᷑. An pt aliquis
nõ admirari ꝙ ſenſus ille vnus atqꝫ celeſtis qui
mens vel animus nũcupat᷑ tante mobilitatis eſt
vt ne tñ quidẽ cũ ſopitus eſt cõquieſcat: tãte celeri
tat⁹ vt vno tpis puncto celũ omne colluſtrat. ſi ve
lit maria ꝑuolet. terras ⁊ vrbes ꝑagret. Oĩa de
niqꝫ q̃ libuerit quãuis lõge lateqꝫ mota ſint in cõ
ſpectu ſibiipſi ꝯſtituat. Et mirat᷑ aliquis ſi diuina
mens dei ꝑ vniuerſas mũdi ꝑtes intẽta diſcurrit
et oĩa regit. oĩa moderat᷑. vbiqꝫ pñs vbiqꝫ diffu

ſa: cū tanta ſit vis ac ptās mētis hūane intra mor
tale corpꝰ incluſa: vt ne ſeptis quidē grauis huiꝰ
ac pigri corꝑis cui illigata eſt coerceri vllo pacto
poſſit: q̄ minus ſibi liberā vagādi facultatē q̄etis
impatiēs largiat᷑. Siue igit᷑ in capite mens habi
tat ſiue in pectore: p̄t ne aliq̄s ꝯphendere q̄ vis rō
nis efficiat vt ſenſus ille cōprehenſibilis aut ime
dulla cerebri hereat: aut in illo ſanguie bipertito q̄
eſt incluſus in corde ac nō ex eo ipſe colligat quan
ta ſit dei ptās ꝙ animus ſeipſum nō videt: aut q̄
lis aut vbi ſit: nec ſi videat tn̄ ꝑſpicere poſſit. Quo
pacto rei corꝑali res corꝑalis adiūcta ſit. ſiue etiā
mētis locus nullus ē. ſed ꝑ totū corpus ſparſa diſ
currit. ⁊ qđ etiā fieri p̄t ⁊ a Xenocrate Platōis diſ
cipulo diſputatū eſt. Si quidē ſenſus in qualibet
ꝑte corꝑis p̄ſto ē: nec quid ſit mens: nec qualis in
telligi p̄t. cū ſit natura tā ſubtilis ac tenuis vt ſoli
dis viſceribus infuſa viuo eſt quaſi ardēti ſenſu
mēbris oībus miſceatur. Illud aūt caue ne vnq̄
ſile veri putaueris qđ Ariſtoxenus dixit. mentē
oīno nullā eſſe: ſed quaſi armoniā in fidibus ex
cōſtructione corꝑis ⁊ cōpagibus viſcerū vim ſen
tiendi exiſtere. Muſici enī intentionē conſentūq;
neruoꝝ in integros modos ſine vlla offenſiōe cō
ſonantiū armoniā vocāt. Volūt igit᷑ aīm ſili rōe

cõſtare in hoīe qua cõcors modulatio conſtat in ſi-
dib⁹ ſcʒ vt ſingulariũ corpis partiũ firma ↄiũctio
mēbrorũq; oīm cõſentiēs in vnũ vigor motũ illũ
ſenſibilē faciat: aīmq; concinnet. ſic vt ſunt nerui
bene intēti ad ↄſpirantē ſonũ Et ſicut in fidibus
cũ aliqđ aut interſeptũ aut relaxatũ ē oīs cauēdi
rõ turbat᷑ ⁊ ſoluit᷑. Ita in corpe cũ ps aliq̃ mēbrorꝝ
duxerit viciũ deſtrui vniuerſa corrotis oib⁹ atq;
turbatis: occidere ſenſũ eāq; mortē vocari Verꝝ il-
le ſi q̄cq̃ʒ mētis habuiſſet nõ armoniā de fidibus
ad hoīem trāſtuliſſet. Nõ eīm cauere ſua ſpõte ſi-
des pñt: vt ſit vlla in his ↄpatio ac ſiſitudo viuētiꝭ.
Anim⁹ āt ſua ſponte ⁊ cogitat ⁊ mouet᷑ qđ ſi qđ in
nobis armonie ſiſe foret ictu moueret᷑ externo ſi-
cut nerui manib⁹ q̄ ſine tactu artificis pulſuq; di-
gitorꝝ muti atq; inertes iacēt. Sʒ nimirũ pulſan-
dus ille manu fuit: vt aliqñ ſentiret. quia mens
eius ex mēbris male compacta torpebat

¶ Qɫ aīa ſit eterna ⁊ quid ſit ſꝫm phorꝝ varias opi-
niones. Caput xvij

Vpereſt de aīa dicere quanq̄ʒ pcipi rõ eius
et natura non poſſit. Nec ideo tñ immorta-
lē eſſe aīam nõ intelligimus: qm̃ quicquid viget
mouet᷑q; per ſe ſemp: nec videri aut tangi poteſt
eternũ ſit neceſſe eſt. Quid autem ſit anima non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

dū inter phõs ꝯuenit: nec vnq̄ fortaſſe cōueniet.
Et alij ſanguinē dixerūt: alij ignē: alij ventū: vñ
aīa vel anim⁹ nomē accepit: qḋ greci ventus ane
mos nec illoꝝ tñ quiſq̄ꝫ dixiſſe aliq̄d videt̄. Nō em̄
ſi aīa ſanguie aut ꝑ vuln⁹ effuſo aut febriū calore
cōſumpto videt̄ extingui ꝯtinuo in materia ſan
guinis aīe rō ponēda eſt veluti ſi eueniat in q̄ſtio
nē lumē q̊ vtimur qḋ ſit ⁊ rñdeat̄ oleū eē. q̊ ꝯſum
ꝓto illo lumē extinguit̄ cū ſit vtriqꝫ diuerſa. ſed al
terū ſit alteri⁹ alimentū. Videt̄ q̊ aīa ſiſis eſſe lu
mini: q̄ nō ipſa ſed ſanguis: ſed humore ſanguis
alit̄. vt lumē oleo. Qui autē ignē putauerūt: hoc
vſi ſt̄ argumēto: qḋ p̄ñte aīa corpus caleat rece
dēte frigeſcat. ſed ignis ⁊ ſenſu indiget ⁊ videt̄ et
tactu ꝯburit. Aīa vero ⁊ ſenſu aucta ⁊ videri non
p̄t ⁊ nō adurit Vñ apparet aīam neſcio qḋ eē deo
ſilem. At illi q̊ ventū putāt hoc fallunt̄ qḋ ex aere
ſpm̄ ducētes viuere videamur Varro itaqꝫ defi
nit Aīa eſt aer ꝯceptus ore deferuefactus in pul
mone tepefactus: in corde diffuſus ī corpus. hec
aptiſſime falſa ſt̄. Neqꝫ em̄ tā obſcurſū nob hmōi
dico eſſe rōem: vt ne hoc quidē intelligam⁹ Quid
vero eē nō poſſit. An ſi mihi q̊s dixerit eneū eē ce
lū: aut vitreū (vt Empedocles ait) aerē glaciacia
tū: ſtatim ne aſſentiar⁹ qꝛ celū ex qua materia ſit:

ignoret . Sicut enī hoc neſcio: ita illud ſcio. Aīa er-
go nō eſt aer ore ↄceptus: qui multo prius gigni-
tur aīa q̄ȝ cōcipi aer ore poſſit. non enī poſt partū
inſumant in corpus (vt quibuſdā ph̄is videt) ſed
poſt conceptū ꝓtinus: cū factū in vtero neceſſitas
diuina formauit. q̄ adeo viuit intra viſcera geni-
tricis: vt ⁊ incremēto augeat ⁊ crebris pulſib⁹ ge-
ſtiat emicare. deniqȝ obortū fieri necē eſt: ſi fuerit
aīal intus extīctū. Cetere definitōes ꝑtes eas ſpe-
ctāt. vt illis nouē mēſib⁹ quib⁹ in vtero fuimus
mortui eē videmur. Nulla g̊ ex his trib⁹ vā ſnīa
eſt. nec tn̄ intm̄ falſos eē dicēdū ē q̄ hec ſenſerūt vt
oīno nihil dixerīt. natura ⁊ ſanguine ſit ⁊ calore
et ſpū viuimus. Sed cū cōſtet aīa in corpe his oī-
bus adunatis non exꝑſſerunt proprie quid eſſet:
quia tam non poteſt exprimi q̄ȝ videri.

¶ Vtrū anim⁹ ⁊ aīa ſint idē Ca. xviij

Equit̄ alia et ipſa inextricabilis q̄ſtio idē ne-
ſit aīa ⁊ anim⁹ an vero aliud ſit illud q̄ viui-
mus: aliud āt q̄ ſentim⁹ ⁊ ſapim⁹. nō deſunt argu-
mēta in vtrāqȝ ꝑtē: Qui enī vnā eſſe dicūt hāc rō-
nē ſequunt̄: q̄ neqȝ viui ſine ſenſu poſſit: nec ſen-
tire ſine vita. Ideoqȝ eſſe nō poſſe diuerſum id q̄
nō p̄t ſepari. Sed quicq̄d eſt illud ⁊ vidēdi officiū
⁊ ſentiēdi habere rōnem. Jcirco aīm ⁊ aīam in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

differēter appellāt duo epicurei poete Qui aūt di
cūt eē diuerſa ſic argumētant᷑:ex eo poſſe itelligi
aliud eē mentē: aliud eē aīaʒ:ꝗ incolumi aīa mēs
poſſit extingui:q̇d accidere ſoleat īſanis Itē ꝙ aīa
morte ſopiat᷑. aīm⁹ ſōno. Et q̇dā ſic. vt nō tm̄ q̇d fi
at. aut vbi ſit ignorat. ſʒ etiā reꝝ falſaꝝ ꝯtēplatiōe
fallat᷑. Q̇d quō ipm fiat nō pt ꝑuideri. cur fiat pt.
Nā req̄eſcere nullo pacto poſſum⁹ niſi mēs viſio
nū imaginib⁹ occupata teneat᷑. Latet āt mens op
pſſa ſōno ta nq̄ʒ ignis obducto cinere ſopit⁹. quē
ſi paululū cōmoueris rurſus ardeſcit ⁊ q̄ſi euigi
lat Auocat᷑ ḡ ſimulachris donec mēbra ſopore irri
gata vegetent᷑. Corpus eñ vigilāte ſenſu licet ia
ceat imobile tñ nō eſt quietū. qꝛ flagrat in eo ſen
ſus. ⁊ vibrat vt flāma ⁊ arct⁹ oēs ad ſe aſtrictos te
net Sʒ poſtq̄ʒ mēs ad ꝯtēplādas imagies ab intē
tiōe tradita:cur demum corp⁹ oē reſoluit᷑ inq̄etē:
traducit᷑ āt mēs a cogitatōe certa:cū cogētib⁹ tene
bris ſecū tm̄mō eē ceperit dū intēta ē in ea de q̇b⁹
cogitat:repēte ſonus obrepit. ⁊ in ſpēs ꝑ rias ſen
ſim ipſa cogitatio declinat. ſic ea q̄ ſibi añ oculos
poſuerat videre q̄ʒ incipit Deniqʒ ꝓcedit vlterius
et ſibi auocamēta iuenit:ne ſaluberrimā quietē
corꝑis interrūpat. nā vt mēs ꝑ diē veris viſioni
bus auocat᷑ ne obdormiat. ita falſis ne excitet᷑. nā

ſi nullas imagīes ternat. aut vigilare illū neceſ ē. aut ꝑpetua morte ſopiri. Dormiēdi ḡ cā tributa eſt a deo rō ſōniandi: ꝛ quidē in cōe vniuerſis aīa lib⁊ Sed illud hoīe ꝑcipue. q cū eā rōem quietis cā daret facultatē ſibi reliquit docēdi hoiem futu ra ꝑ ſōniū. nā ꝛ hiſtorie ſepe teſtāt̄ extitiſſe ſōnia q̄ꝝ pn̄s ꝛ admirabiſ fuerit euēt⁊. ꝛ rn̄ſa vatū nr̄o rū ex ꝑte ſōnij cōſtiterūt. q̄re neq꞉ ſꝑ vā ſt̄ neq꞉ fl̄ā ſꝑ Virgilio teſte. q̄ duas portas voluit eē ſōnioꝝ. ſed q̄ fl̄ā ſt̄ dormiēdi cā vident̄. q̄ vō īmittūt̄ a deo vt iminēs bonū aut malū hac reuelatōe diſcam⁊

De origine anime an ſit Capit xix

Illud q̄꞉ in q̄ſtionē venire p̄t vtꝝ ne aīa ex pr̄e an potiꝰ ex matre an vō ex vtroq꞉ generet̄. Sꝫ ego id meo iure ab ancipiti vēdico. nihil ei ex his trib⁊ veꝝ ē. q꞉ neq꞉ ex vtroq꞉. neq꞉ ex alternctro q꞉ ferūtur aīe. Corp⁊ ei ex corꝑib⁊ naſci p̄t qm̄ con fertur aliqd ex vtroq꞉. De aīmis aīa nō p̄t. q̄ ex re tenui ꝛ incōprehēſibili nihil p̄t decidere. Itaq꞉ fe rēdaꝝ aīaꝝ rō vni ꝛ ſoli deo ſubiacet. Deniq꞉ cele ſti ſum⁊ oēs ſemīe oriūdi. Oib⁊ idē ille pr̄ ē vt ait Lucretius. Nā de mortalib⁊ nō p̄t quicq̄꞉ niſi mor tale generari. nec putari pr̄ debet q̄ tranſfudiſſe aut inſpiraſſe aīam de ſua nullo mō ſentit: nec ſi ſentiat qn̄ tn̄ aut q̄uō id fiat habeat aīo cōprehēn

ſum Ex quo apparet nō a parētibꝰ dari aīas: ſed
ab vno eodēqꝫ oīm deo patre: q̄ legē rōemqꝫ naſcē
di tenet ſolus: ſi quidē ſolus efficit. nā terreni pa
rētis nihil eſt niſi vt humorē corpis in q̄ eſt mate
ria naſcēdi cū ſenſu voluptatis emittat vel recipi
at: ⁊ citra hoc etiā opus humoris iſtiꝰ hō reſiſtit
nec ampliꝰ quicq̄ꝫ p̄t. ideo naſci ſibi filios optant:
qꝛ nō ipſi faciūt Cetera iā dei ſūt oīa ſcꝫ ꝯceptꝰ ipſe
et corpis informatio. ⁊ inſpiratio aīe: et ptus inco
lumis: ⁊ q̄cūqꝫ deinceps ad hoīeꝫ ꝯſeruandū valēt.
Illiꝰ munꝰ ē qd̄ ſpiramꝰ: qd̄ viuimꝰ: qd̄ vigemus
Nā p̄terq̄ꝫ ꝙ ipſiꝰ bn̄ficio incolumes ſumꝰ corpe
et ꝙ victū nob ex varijs rebꝰ ſubmiſtrat: ſapien
tiā q̄ꝫ hoī tribuit: qꝛ terrenꝰ pr̄ nullo mō dare p̄t.
Ideoqꝫ ⁊ de ſapiētibꝰ ſtulti ⁊ de ſtultis ſapiētes ſe
pe naſcūt̄ qd̄ q̄dē fato ⁊ ſideribꝰ ſignāt: ſꝫ nō ē nūc
locꝰ de fato diſſerēdi Hoc dicere ſatꝭ ꝙ etiā ſi aſtra
efficiētiā reꝝ ꝯtinent nihilominꝰ oīa a deo fieri q̄
aſtra ipa ⁊ fecit ⁊ ordīauit Inepti g̊ q̄ hāc ptātē deo
detrahūt ⁊ operi eiꝰ attribuūt. Hoc igit̄ dei mune
re celeſti atqꝫ preclaro an vtamur an nō vtamur
in noſtra voluit eſſe poteſtate. Hoc enim conceſſo
ipſum hoīem virtutis ſacramētis religauit. quo
vitā poſſit adipiſci. Dedit ei et couſtituit aduerſa
riū nequiſſimū ⁊ fallaciſſimū ſpm̄: cū i hoc terre

teri vita ſine vlla ſecuritat' requie dimicaret. Cur
aũt deus hũc vexatorē generi hoim̃ conſtituerit
breuiter exponam.

¶ Cur deus dedit ſpiritũ tentatorē Ca. xx

Nte oĩa diuerſitatē velint eē. ideoq; vulgo
nõ aperuit veritatē. ſʒ pauciſſimis reuela
uit. q̄ diuerſitas oē arcanũ mũdi ꝯtinet Nec ē em̃
q̄ faciat virtutē q̄ ſcʒ nõ mõ eē ſʒ ne apparere quidē
q; vtus eſſe nõ poterit niſi fuerit ꝯpar aliq̄s. in q̄
ſupãdo vim ſuã vel excitat vel oñdat. ná vt vi
ctoria ꝯſtare ſine certamie nõ p̄t: ſic ne virtus q̄dē
ipſa ſine hoſte Itaq; qm̃ virtutē dedit hoĩ ſtatuit
ei ecõtrario inimicũ ne vtus ocio torpēs naturã
ſuã pderet Cui' oĩs rõ in ea ē vt ꝯcuſſa ⁊ labefcã
firmet. nec aliter ad ſummũ faſtigiũ poſſit veni
re. niſi prudēti manu ſp agitata: ad ſalutē ſuã di
micãdi tenore fundauerit. Noluit em̃ de' hoĩem
ad ĩmortalē illã btitudinē delicato itinere pueni
re. daturus g° virtutē: dedit hoſtē prius q̄ animis
hoĩm cupiditates ⁊ vitia ĩmitteret. q̄ eē auctor er
roꝝ maloꝛũq; oĩm machinatoꝝ vt qm̃ de' hoĩem
ad vitã vocat. ille contra vt rapiat et traducat ad
mortē. Hic ē qui aut inducit. aut decipit eos. q̄ ve
ritati ſtndēt. aut ſi dolo ⁊ ſtudijs non ꝯniuerit. vi
rilē gerit aĩam. q̄ ſublimiũ vigorē labefactare co

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

nef. infanda dictu ⁊ execrabilia moliens vexat. in
terficit: ⁊ tñ vt ꝓſternit multos: ſic a multꝫ victus
ꝓſtratuſq; diſcedit. Magna em̃ eſt vis hoīs. ma
gna rõ: magnũ ſacramentũ A quo ſi quis non de
fecerit: nec fidẽ ſuã deuotionẽq; ꝑdiderit hic btũs
hic deniq; vt breuiter finiã filiis deo ſit neceſſe eſt
Errat em̃ quiſquis hoīs carnẽ metit. Nã hoc cor
puſculũ quo īduti ſum⁹: hoīs receptaculũ. Nam
ipſe neq; tangi. neq; aſpici p̃t: neq; ꝯprehendi p̃t:
nã latet intro qđ videt. Qui ſi delicatus ac tener
in hac vita aliter fuerit q̃z rõ eius expoſcit. ſi vir
tute ꝯtempta deſiderijs ſe carnis addixerit: cadet ⁊
ipſemet in terrã. Si aũt vt debet ſtatũ ſuũ quem
rectũ recte ſortitus eſt ⁊ prompte conſtanterq; de
fenderit: ſi terre quã calcare et vincere debet non
ſeruierit vitam merebitur ſempiternam

¶ Operis cõcluſio ⁊ veritatem ſuꝑari non poſſe Caput xxi.

Et ad te demetriane interim paucis et ob
ſcurius fortaſſe q̃z decuit ꝓ rerũ ac tp̄is neceſ
ſitate ꝑoraui: quib⁹ ꝯtentus eẽ debeas. Plura et
meliora laturus. ſi nobis indulgentia celitus ve
nerit tũc ⁊ ego te ad vere phie doctrinã et plani⁹
et verius cohortabor. Statui em̃ q̃z multa potui
lr̃is tradere q̃ ad vite beate ſtatũ ſpectẽt Et quidẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

contra ꝑhos qm̄ ſunt ad ꝑturbandā veritatē ꝑni
cioſi ⁊ graues Incredibilis.n.vis eloquētie et ar
gumētandi diſſerēdiq; ſubtilitas: q̄zuis facile de
cipeat: q̄s ꝑtim nr̄is armis: ꝑtim v̊o ex ipſoꝝ in
ter ſe ꝯcertatōe ſumpt̄ reuicem⁹: vt appareat eos
induxiſſe poti⁹ errorē q̄z ſuſtuliſſe. Fortaſſe mire
ris qꝫ tm̄ facin⁹ audeā Patiemur ne igit̄ extīgui
aut opp̄mi veritatē. Ego v̊o libēti⁹ vel ſub h̊ one
re defecerim. Nā ſi M. Tulli⁹ eloquētie ipſi⁹ vni
cū exēplar: ab indoctis ⁊ in eloquētib⁹. q̄ tm̄ vero
nitebant̄ ſepe ſupatus ē Cur deſperem⁹ veritatē
ipſam ꝯtra fallacē captioſamq; facūdiā: ſua ꝓpria
vi ⁊ claritate valiturā Illi q̄dē ſe patronos verita
tis ꝓfiteri ſolēt. S; q̄s p̄t eā rē defendere quā nō
didicit: aut illuſtrare apd̄ alios. quā ipſe nō nouit
Magnū videoꝛ polliceri: ſ; celeſti opus ē munere
vt nobis facultas ac tp̄s ad ꝓpoſita ꝓſequenda tri
buat̄: qd̄ ſi vita ē optāda ſapiēti: ꝓfecto nullā aliā
ob cām viuere optauerim: q̄z aliq̄d officiū qd̄ vita
dignū ſit ⁊ qd̄ vtilitatē legētib⁹ Et ſi nō ad eloquē
tiā q̄ tenuis in nobis facūdie riuus eſt. ad viuen
dū tm̄ afferat qd̄ eſt maxime neceſſariū. Quo pro
fecto: ſatis me vixiſſe arbitraboꝛ ⁊ officiū hoīs im
pleſſe: ſi laboꝛ me⁹ aliq̄s hoīes ab erroꝛib⁹ libera
tos ad iter celeſte direxerit

Telos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 69